Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5480

[Total No. of Pages : 4

[6464]-81

T.Y. B.A. (SODL)

GE : GENERIC ELECTIVE HUMANITIES

(2019 Pattern)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Attempt any ten out of twelve from the following :** **[10 × 1 = 10]**

a) What is Search Engine?

b) List various search engines.

c) Name the 3 C's of a digital workplace.

d) What is Social Innovation?

e) Write any one type of complexities arise in modernism processes.

f) What is a social problem?

g) How many Fundamental Duties are there in Indian Constitutions at present?

h) Which Articles of the Indian Constitution provides for the fundamental right to freedom of religion?

i) Which Article of the Indian Constitution provides for the fundamental right to equality?

j) Which right is given in Articles 19 to 22 of the Indian Constitution?

k) Which right is given in Article 32 of the Indian Constitution?

l) What do you mean by land alienation?

Q2) **Attempt any five out of seven from the following :** **[5 × 5 = 25]**

a) Define the term social innovation’ in your own words.

b) What are the six categories of Fundamental Rights?

c) What do you know about the Mayo Resolution of 1870?

d) What is the use of internet?

e) How to prepare business plan and raising funding for project?

f) Explain the advantages and disadvantages of social media.

g) Explain the benefits of using MS Excel in daily office use.

Q3) **Attempt any five out of seven from the following :** **[5 × 5 = 25]**

a) What are the uses of Header and Footer in MS Word?

b) What is Social Entrepreneurship? Explain its Functions.

c) What are the causes of indebtedness among tribals?

d) State the importance of digital literacy.

e) State the information about social justice.

f) Discuss the Right to freedom given in the Indian Constitution.

g) Why is Lord Ripon regarded as the father of local self-government in India?

Q4) **Attempt any one out of two from the following :** **[1 × 10 = 10]**

a) Explain the interrelationship between civic action and innovation.

b) Examine the problems faced by Tribles in India.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

PD-5480

[6464]-81
T.Y. B.A. (SODL)
GE : GENERIC ELECTIVE HUMANITIES
(2019 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील बारापैकी कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा. **[10 × 1 = 10]**

अ) शोध इंजिन म्हणजे काय?

ब) विविध शोध इंजिनांची यादी करा.

क) डिजिटल वर्कप्लेसच्या 3 C चे नाव द्या.

ड) सामाजिक नवोपक्रम म्हणजे काय?

इ) आधुनिकातावादाच्या प्रक्रियेत उद्भवणाऱ्या गुंतागुंतीचा कोणताही एक प्रकार लिहा.

फ) सामाजिक समस्या म्हणजे काय?

य) सध्या भारतीय संविधांनामध्ये एकूण किती मूलभूत कर्तव्ये आहेत?

र) भारतीय संविधांनामध्ये धार्मिक स्वातंत्र्याचा मूलभुत अधिकार कोणत्या कलमांमध्ये दिलेला आहे.

ल) भारतीय संविधांनामध्ये समतेचा मूलभूत अधिकार कोणता कलमांमध्ये दिलेला आहे.

व) भारतीय संविधांनाच्या 19 ते 22 कलमांमध्ये कोणता अधिकार दिलेला आहे.

श) भारतीय संविधांनाच्या कलम 32 मध्ये कोणता अधिकार दिलेला आहे.

ष) जमीन परात्मिकरण म्हणजे काय?

प्रश्न 2) खालील सातपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा. **[5 × 5 = 25]**

अ) 'सामाजिक नवोपक्रम' या शब्दाची व्याख्या तुमच्या स्वतःच्या शब्दात करा.

ब) मूलभूत अधिकारांच्या सहा श्रेणी काय आहेत?

क) 1870 च्या मेयो ठरावाबद्दल तुम्हाला काय माहिती आहे?

ड) इंटरनेटचा उपयोग काय?

इ) व्यवसाय योजना कशी तयार करावी आणि प्रकल्पासाठी निधी कसा उभारावा?

फ) सोशल मीडियाचे फायदे आणि तोटे समजावून सांगा.

य) दैनंदिन कार्यालयीन वापरात एमएस एक्सेल वापरण्याचे फायदे सांगा.

प्रश्न 3) खालील सातपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा. **[5 × 5 = 25]**

अ) MS Word मध्ये Header आणि Footer चे उपयोग काय आहेत.

ब) सामाजिक उद्योजकता म्हणजे काय? त्याची कार्ये स्पष्ट करा.

क) आदिवासींमध्ये कर्जबाजारीपणाची कारणे कोणती?

ड) डिजिटल साक्षरतेचे महत्व सांगा.

इ) सामाजिक न्यायाची माहिती सांगा.

फ) भारतीय संविधानाने दिलेल्या स्वातंत्र्याच्या अधिकाराची चर्चा करा.

य) लॉर्ड रिपन यांना भारतातील स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे जनक का मानले जाते?

प्रश्न 4) खालील दोनपैकी कोणत्याही एक प्रश्न सोडवा. **[1 × 10 = 10]**

अ) नागरी कृती आणि नवोपक्रम यांच्यातील परस्परसंबंध स्पष्ट करा.

ब) भारतातील आदिवाशींना भेडसावणाऱ्या समस्यांचे परीक्षण करा.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : [ ]

PD-5481

[Total No. of Pages : 3

[6464]-82

T.Y. B.A. (SODL)

CC2-A: COMPULSORY ENGLISH

(2019 Pattern)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***Answer all questions***
2) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) **Answer the following questions in a sentence each. (any 10)** **[10]**

a) What is the central idea of the story 'The phantom the Lunchen'?

b) Where was aksinov sent and for how many years?

c) What is the rhyme scheme of the poem 'Neutral Tones'?

d) Which literary device does Emily Dickinson use in the description 'bashful flower's?

e) Identify the adjective in the given sentence and state the word that it modifies.

He spoke in loud voice

f) Identify the type of given sentence according to its function.

Do you need more curry?

g) According to verginia woolf, what would have been impossible for any woman in the age of shakespeare?

P.T.O.

h) How did the conjuror in ‘the conjurors Revenge’, conclude his tricks?

i) Change the given sentence in to Yes-No-Type questions.

Arun went home last night.

j) What is described as the upright man’s ‘Only friends’?

k) Why was the child beaten by the father in ‘The Toys’?

l) What is stress management?

Q2) Answer in 60-70 words. (any 5) [25]

a) You are in the market with your father and you happen to meet your teacher there. You introduce them to each other. Write a dialogue based on this situation.

b) Differentiate between Note-making and Note-taking.

c) Why it is necessary to cultivate positive approach?

d) Comment on the end of the story ‘The Phantom Lunchen’.

e) Write a note on ‘encyclopedia’.

f) Describe how Emily Dickinson characterises the ‘Little Brook’ in one’s heart.

g) Draw up a picture of a child’s character from the poem ‘The Toys’.

Q3) Answer the following in 60-70 words. (any 5) [25]

a) Explain the symbolic significance of the title 'Strange Meeting'.

b) Why does Krishnamurti feels that present day education is not helping us?

c) Write a paragraph on physical barriers that hamper effective listening.

d) Write a note assessing the current situation of women in India.

e) Why does lawrence say that the present attitude towards money is all wrong?

f) Write a note on E-mail Writing.

g) Explain in detail types of sentences according to their function with examples.

Q4) Answer in 150 words each. (any 1) [10]

a) Make a list of tricks played by the conjuror, in 'The Conjuror's Revenge' and mention their outcomes.

b) Differentiate between verbal communication and Non-verbal communication. Give tips for effective communication.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5482

[Total No. of Pages : 4

[6464]-83
T.Y.B.A. (SODL)
EDUCATION
CC-2-M : Teaching Learning Process and Education Psychology
(2019 Pattern) (Annual system)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Word limit to 5 marks is 50-100 words.***
3) ***Word limit to 10 marks is 100 to 200 words.***
4) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any ten out of twelve from the following. **[10]**

a) Name the three types of universities in India.

b) Name the two components of globalization.

c) What is more emphasized in project method.

d) What are main types of research?

e) What is mean by concept formation?

f) Write any one use of mind maps?

g) Name the two categories of psychological difference.

h) Write the three categories of physical difference.

i) What is the nature of development?

j) How many pairs of chromosomes are transmitted from parent to child?

k) Write the names of two types of factors that influence the process of learning.

l) What is term personality?

Q2) Attempt any five out of seven from the following. **[25]**

a) Describe any two factors that affecting Learning.

b) Explain the concept of Biological Heredity.

c) Write the characteristics of Development process.

d) Write the types of idea.

e) Write the factors that influence personality?

f) What are the challenges facing higher education?

g) Write briefly what is action research?

Q3) Attempt any five out of seven from the following. **[25]**

a) What should be done to promote higher education?

b) Explain the major steps of project method.

c) Write the classification of senses.

d) Write the internal components of comprehension perception.

e) Write the educational importance of individualism.

f) Write the difference between growth and development.

g) Write the symptoms of creative person.

Q4) Attempt any one out of two from the following. **[10]**

a) Explain the steps of action research.

b) Explain the role of school in personality development with examples.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

PD5482

[6464]-83
T.Y.B.A. (SODL)
EDUCATION
CC-2-M : Teaching Learning Process and Education Psychology
(2019 Pattern) (Annual system)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) 5 गुणांपर्यंत शब्दमर्यादा 50-100 शब्द आहे.
3) 10 गुणांपर्यंत शब्दमर्यादा 100-200 शब्द आहे.
4) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालील बारा प्रश्नांपैकी कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा. **[10]**

अ) भारतातील तीन प्रकारच्या विद्यापीठांची नावे लिहा.

ब) जागतिकीकरणाच्या दोन घटकांची नावे लिहा.

क) प्रकल्प पद्धतीमध्ये कोणत्या गोष्टीवर जास्त भर दिला जातो?

ड) संशोधनाचे प्रामुख्याने किती प्रकार आहेत?

इ) संकल्पना निर्मिती म्हणजे काय?

फ) मनोमापनाचा (Mind Map) कोणताही एक वापर लिहा?

य) मानसशास्त्रीय फरकाच्या दोन श्रेणी लिहा?

र) शारीरिक फरकाच्या तीन श्रेणी लिहा.

ल) विकास कोणत्या स्वरूपाचा असतो.

व) आई–वडीलांकडून बालकाकडे गुणसुत्रांच्या किती जोड्या संक्रमित होतात?

त) अध्ययन प्रक्रियेवर परिणाम करणाऱ्या दोन घटकांची नावे लिहा.

थ) व्यक्तीमत्व संकल्पना काय आहे?

प्र.2) खालील सात प्रश्नांपैकी पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[25]**

अ) अध्ययनावर परिणाम करणारे कोणतेही दोन घटक स्पष्ट करा.

ब) जैविक अनुवंश ही संकल्पना स्पष्ट करा.

क) विकास प्रक्रियेची वैशिष्टे लिहा.

ड) कल्पनेचे प्रकार लिहा.

इ) व्यक्तीमत्वावर परिणाम करणारे घटक लिहा.

फ) उच्च शिक्षणासमोरील आव्हाने कोणती?

य) कृती संशोधन म्हणजे काय? ते थोडक्यात लिहा.

प्र.3) खालील सात प्रश्नांपैकी पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[25]**

अ) उच्च शिक्षणाचा पुरस्कार करण्यासाठी काय केले पाहीजे?

ब) प्रकल्प पद्धतीच्या प्रमुख पायऱ्या स्पष्ट करा.

क) संवेदनेचे वर्गीकरण लिहा.

ड) अवबोधाचे अंतर्गत घटक सांगा.

इ) व्यक्तीभेदाचे शैक्षणिक महत्त्व लिहा.

फ) वाढ आणि विकास यातील फरक लिहा.

य) सृजनशील व्यक्तीची लक्षणे लिहा.

प्र.4) खालील दोन प्रश्नांपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **[10]**

अ) कृती संशोधनाच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.

ब) व्यक्तीमत्व विकासात शाळेची भूमिका सोदाहरण स्पष्ट करा.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5483

[Total No. of Pages : 4

[6464]-84

T.Y.B.A. (SODL)

GEOGRAPHY

CC-2-P : Geography of Tourism

(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Draw Neat diagrams wherever necessary.*
3) *Figures to the right indicate full marks.*
4) *Use of map tencils is allowed.*

Q1) Attempt any ten out of Twelve. **[10]**

a) Define Tourism Geography.

b) Name two organizations related tourism.

c) Write any two role of Rail Yatri Bhavan.

d) Define cultural tourism.

e) What is mean by heritage?

f) Name the famus tourist places in India.

g) Write any two effects of social tourism.

h) State any two disadvantages of beach tourism.

i) Define Agro-Tourism.

j) Write the role of Google map in tourism.

k) Write any two suggestions to first time tourist.

l) State full form of MTDC.

Q2) Attempt any five out of seven. **[25]**

a) Explain the Nature of tourism geography.

b) Describe the role of Government in tourism management.

c) Explain the development of tourism in India.

d) Explain physical Determinants of tourism Development.

e) Discuss in brief tourism policies.

f) Explain the importance of Eco- tourism.

g) Explain destination planning of tourism.

Q3) Attempt any five out of seven. **[25]**

a) Explain the Environmental impacts of tourism.

b) Write the objectives of world tourism organization.

c) Explain the characteristics of Kaziranga National Park.

d) Discuss the relationship between Geography and tourism.

e) Explain the status of accomodation in Indian tourism.

f) Write in details about Geo-tourism.

g) Explain the economic impacts of tourism.

Q4) Attempt any one out of two. **[10]**

a) Discuss in details factors affecting on tourism.

b) Explain the role of transportation and cammunication in tourism.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

PD5483

[6464]-84
T.Y.B.A. (SODL)
GEOGRAPHY
CC-2-P : Geography of Tourism
(2019 Pattern) (Annual System)
(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) नकाशा टेन्सील वापरण्यास परवानगी आहे.
5) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[10]**

अ) पर्यटन भूगोल व्याख्या लिहा.

ब) पर्यटनाशी संबंधीत दोन संस्थांची नावे लिहा.

क) रेल यात्री भवन कोणत्याही दोन भूमिका लिहा?

ड) सांस्कृतिक पर्यटन व्याख्या लिहा.

इ) 'वारसास्थळ' म्हणजे काय?

फ) भारतातील प्रसिद्ध पर्यटन स्थळांची नावे लिहा.

य) सामाजिक पर्यटनाचे कोणतेही दोन परिणाम लिहा?

र) समुद्र किनार पर्यटनाचे दोन दुष्परिणाम लिहा.

ल) कृषी पर्यटन व्याख्या लिहा.

व) पर्यटनामध्ये गुगल नकाशाची भूमिका लिहा.

त) पहिल्यांदा पर्यटन करणाऱ्या पर्यटकासाठी कोणत्याही दोन सुचना लिहा?

थ) MTDC चे पूर्णरूप सांगा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[25]**

अ) पर्यटन भूगोलचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) पर्यटन व्यवस्थापनामध्ये शासनाची भूमिका वर्णन करा.

क) भारतातील पर्यटन विकास स्पष्ट करा.

ड) पर्यटन विकासावर परिणाम करणारे प्राकृतिक घटक लिहा.

इ) पर्यटन योजनांची थोडक्यात चर्चा करा.

फ) इको–टुरिझमचे महत्व स्पष्ट करा.

य) पर्यटनाचे ठिकाण व्यवस्थापन स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[25]**

अ) पर्यटनाचे पर्यावरणावर होणारे परिणाम स्पष्ट करा.

ब) जागतिक पर्यटन संघटनेची उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.

क) काजीरंगा राष्ट्रीय उद्यानची वैशिष्टे लिहा.

ड) भूगोल व पर्यटन यांच्यातील सहसंबंध स्पष्ट करा.

इ) भारतीय पर्यटनातील निवास व्यवस्थेची स्थिती स्पष्ट करा.

फ) भू–पर्यटन सविस्तर लिहा.

य) पर्यटनाचे आर्थिक घटकांवर होणारे परिणाम लिहा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **[10]**

अ) पर्यटनावर परिणाम करणाऱ्या घटकांचे सविस्तर वर्णन करा.

ब) पर्यटनामध्ये वाहतुक व दळणवळणाची भूमिका स्पष्ट करा.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5484

[Total No. of Pages : 2

[6464]-85

T.Y. B.A. (SODL)

हिंदी (Hindi)

CC-2-C : कथेतर विधाएँ और गजल विधा और पत्राचार

(2019 Pattern)

समय : 3 घंटे] *[पूर्णांक : 70*

सूचनाएँ :
1) *सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।*
2) *दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।*
3) 05 *अंकों के प्रश्नों के उत्तर* 50 *से* 100 *शब्दों में लिखिए।*
4) 10 *अंकों के प्रश्नों के उत्तर* 100 *से* 200 *शब्दों में लिखिए।*

प्रश्न 1) निम्नलिखित में से किन्हीं 10 प्रश्नों के उत्तर एक वाक्य में लिखिए। **[10]**

अ) 'हम हशमत' किसकी रचना है?

ब) 'त्यागमूर्ति निराला' किस विधा की रचना है?

क) 'रजिया' के रचनाकार का नाम क्या हैं?

ड) 'डबली बाबू' किस विधा की रचना हैं?

इ) 'प्रेमचंद : एक स्मरण' किसकी रचना है?

फ) 'साए में धूप' गजल संग्रह के रचनाकार कौन है?

य) गज़ल की एक परिभाषा लिखिए।

र) 'हो गई है पीर पर्वत-सी पिघलनी चाहिए' इस पंक्ति में पीर का अर्थ क्या है?

ल) गज़ल के दो तत्व लिखिए।

व) दुष्यंत कुमार की रचनाओं के नाम लिखिए।

श) ''निराला'' का पूरा नाम लिखिए।

ष) शिवपूजन सहाय द्वारा निराला पर किस शीर्षक से संस्मरण लिखा गया है?

प्रश्न 2) निम्नलिखित में से किन्हीं 5 प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **[25]**

अ) 'शरतः एक याद' संस्मरण का संक्षेप में परिचय दीजिए।

ब) 'हम हशमत' संस्मरण का आशय स्पष्ट कीजिए।

क) 'त्यागमूर्ति निराला' संस्मरण में चित्रित प्रसंगों को अपने शब्दों में लिखिए।

ड) 'पीपल' रेखाचित्र का परिचय दीजिए।

इ) 'डबली बाबू' रचना का विवेचन कीजिए।

फ) 'रजिया' रेखाचित्र का परिचय दीजिए।

य) 'वार्ता लेखन' का परिचय दीजिए।

प्रश्न 3) निम्नलिखित में से किन्हीं 5 प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **[25]**

अ) 'ग़ज़ल' का अर्थ स्पष्ट करते हुए परिभाषाएँ लिखिए।

ब) 'दुष्यंत कुमार' का साहित्यिक परिचय दीजिए।

क) 'साए में धूप' संग्रह का भाव पक्ष विवेचित कीजिए।

ड) 'कहाँ तो तय था चिरागाँ हरेक घर के लिए कहाँ चिराग मयस्सर नहीं शहर के लिए' पंक्तियों की व्याख्या कीजिए।

इ) 'साए में धूप' संग्रह में चित्रित राजनीतिक परिवेश का विवेचन कीजिए।

फ) 'भूख है तो सब्र कर रोटी नहीं तो क्या हुआ आजकल दिल्ली में है जेरे बहस ये मुद्दा' इन पंक्तियों का विवेचन कीजिए।

य) कार्यालय ज्ञापन का परिचय दीजिए।

प्रश्न 4) निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर विस्तार से लिखिए। **[10]**

अ) 'प्रेमचंदः एक स्मरण' संस्मरण का विवेचन कीजिए।

ब) 'ग़ज़ल' की परिभाषाओं का विवेचन करते हुए उसके तत्त्वों को स्पष्ट कीजिए।

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5485

[Total No. of Pages : 4

[6464]-86

T.Y. B.A. (SODL)

POLITICAL SCIENCE

CC-2-J : Public Administration

(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt questions any 10 out of 12. **[10]**

a) Write defination on Public Administration.

b) Write two objective New Public Administration.

c) When was the Minnobrook conference.

d) Write meaning of the behavioural Approach.

e) Write defination of Good Governance.

f) Write the period of Mary Parker Follett.

g) What are the Main aims of Good Governance.

h) What is the full form acronym SMART.

i) Write defination of Bureaucracy.

j) Write defination of promotion.

k) Write two types of budget.

l) Write two types of bureaucracy.

P.T.O.

Q2) Answer the following questions. (any-5) **[25]**

a) Write short note budgetary process in India.

b) Merit and demerits of direct recruitment.

c) Explain the characteristics of E-Administration.

d) Explain the types of budget.

e) Explain the meaning and types Bureaucracy.

f) Features of New Public Administration.

g) Explain the evolution of Public Administration.

Q3) Answer the following questions. (any-5) **[25]**

a) Training methods.

b) Behavioural Approach.

c) Features of Good Governance.

d) Evolution of New Public Administration.

e) Administrative accountability.

f) Write a short note on the ecology of Public Administration.

g) What is the features of the traditional model of Public Administration.

Q4) Answer the following question. (any-1) **[10]**

a) Explain the meaning and scope of Public Administration.

b) Explain the various types of Budget in India.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

PD5485

[6464]-86
T.Y. B.A. (SODL)
POLITICAL SCIENCE
CC-2-J : Public Administration
(2019 Pattern) (Annual System)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे एका वाक्यात लिहा. **[10]**

अ) लोकप्रशासनाची व्याख्या लिहा.
ब) नवलोकप्रशासनाचे उद्दिष्ट्ये लिहा.
क) मिन्नाब्रुक परीषद केंव्हा झाली?
ड) वर्तनवाद सिद्धांताचा अर्थ स्पष्ट करा.
इ) सुशासन व्याख्या स्पष्ट करा.
फ) मेरी पार्कर फॉलेट यांचा कालखंड लिहा.
य) सुशासनाचे मुख्य ध्येय स्पष्ट करा.
र) 'SMART' पुर्ण स्वरूप लिहा.
ल) नोकरशाहीची व्याख्या लिहा.
व) बढती प्रक्रीयेची व्याख्या स्पष्ट करा.
त) अंदाजपत्रकाचे दोन प्रकार सांगा.
थ) नोकरशाहीचे दोन प्रकार सांगा.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[25]**

अ) भारतीय अंदाजपत्रकीय प्रक्रिया थोडक्यात लिहा.
ब) थेट भरतीचे गुण व दोष सांगा.
क) ई-प्रशासनाचे वैशिष्टे स्पष्ट करा.
ड) अंदाजपत्रकाचे प्रकार स्पष्ट करा.
इ) नोकरशाहीचा अर्थ सांगून, प्रकार स्पष्ट करा.
फ) नवलोकप्रशासनाचे वैशिष्टे स्पष्ट करा.
य) लोकप्रशासनाचे मूल्यमापन स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[25]**

अ) प्रशिक्षणाचे प्रकार

ब) वर्तनवाद दृष्टीकोण

क) सुशासनाचे वैशिष्टे लिहा.

ड) नवलोकप्रशासनाचे मूल्यमापन

इ) प्रशासकीय जबाबदारी

फ) लोकप्रशासनातील पर्यावरणशास्त्रातील भूमिका सांगा.

य) लोकप्रशासनाच्या पारंपारीक सिद्धांताची वैशिष्टे लिहा.

प्र.4) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 200-250 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) लोकप्रशासनाचा अर्थ सांगून व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) भारतातील अंदाजपत्रकाचे प्रकार स्पष्ट करा.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5486

[Total No. of Pages : 3

[6464]-87
T.Y.B.A. (SODL)
MATHEMATICS
CC2-N2: Real Analysis
(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any TEN of the following. **[10]**

a) Are the following statements logically equivalent:

i) $\forall x \exists y, P(x, y)$

ii) $\exists y \forall x, P(x, y)$

b) Express the following statement using quantifiers:

$\lim_{n\to\infty} a_n = L$

c) Using $\in - N$ definition of limit of a sequence, prove that $\lim_{n\to\infty} \frac{1}{n+1} = 0$.

d) Give an example of sequence of real numbers $\{s_n\}_{n=1}^{\infty}$ which is not bounded but for which $\lim_{n\to\infty} \frac{s_n}{n} = 0$.

e) Test the convergence of $\sum_{n=1}^{\infty} e^{\frac{2}{n}}$.

f) Find lim inf s_n and lim sup s_n of the sequence $\{s_n\}_{n=1}^{\infty} = \left\{\sin\left(\frac{n\pi}{2}\right)\right\}_{n=1}^{\infty}$.

g) If A is a set of measure zero then prove that any subset of A is also of measure zero.

P.T.O.

h) If $f(x) = x, 0 \le x \le 1$ and $\sigma = \left\{0, \frac{1}{3}, \frac{2}{3}, 1\right\}$ is a subdivision of [0, 1] then find $U[f; \sigma]$.

i) If A is not of measure zero, $B \subseteq A$ and B is of measure zero then prove that A – B is not of measure zero.

j) Show that the improper integral $\int_0^1 \frac{1}{\sqrt{1-x^2}} dx$ is convergent.

k) Define absolutely convergent improper integral.

l) Let $f_n(x) = \frac{x}{n}, 0 \le x \le 1, n = 1, 2, ...$

Prove that $\{f_n(x)\}$ is pointwise convergent on [0, 1].

Q2) Attempt any FIVE of the following. **[25]**

a) For any three sets A, B, C, prove that $A \cap (B \cup C) = (A \cap B) \cup (A \cap C)$.

b) If $f(x) = e^{2x}$ and $g(x) = \sin x$ then prove that f is a one to one but not on to and g is neither one to one nor on to.

c) Prove that the countable union of countable sets is countable.

d) Suppose $\{s_n\}_{n=1}^{\infty}$ is sequence of positive real numbers and $0 < x < 1$.

If $s_{n+1} < xs_n$, $n = 1, 2, ...$ then prove that $\lim_{n \to \infty} s_n = 0$

e) If $\{s_n\}_{n=1}^{\infty}$ and $\{t_n\}_{n=1}^{\infty}$ are two sequences of real numbers such that $\lim_{n \to \infty} s_n = L$ and $\lim_{n \to \infty} t_n = M$ then prove that $\lim_{n \to \infty} (s_n - t_n) = L - M$.

f) Prove that if $\{|s_n|\}_{n=1}^{\infty}$ converges to 0 then $\{s_n\}_{n=1}^{\infty}$ converges to 0.

g) Test the convergence of the series $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n!}$.

Q3) Attempt any FIVE of the following. **[25]**

a) If $f \in \mathscr{R}[a, b]$ and $\lambda \geq 0$ is any real number then prove that $\lambda f \in \mathscr{R}[a, b]$ also prove that $\int_a^b \lambda f = \lambda \int_a^b f$.

b) If f is continuous on the closed and bounded interval $[a, b]$ and if $F(x) = \int_a^x f(t)\,dt \, (a \leq x \leq b)$ then prove that $F'(x) = f(x), (a \leq x \leq b)$.

c) Evaluate: $\lim_{n\to\infty} \frac{1}{n}\left[\left(\frac{1}{n}\right)^2 + \left(\frac{2}{n}\right)^2 + \ldots + \left(\frac{n}{n}\right)^2\right]$.

d) Show that the integral $\int_{-2}^{3} \frac{1}{(x-1)^3}$ is divergent.

e) Prove that the improper integral $\int_a^\infty \frac{dx}{x^\mu}$, where $a > 0$ converges if and only if $\mu > 1$.

f) By using the integral test prove that the series $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^2+1}$ is convergent.

g) Let $f_n(x) = \frac{x}{1+nx}, (0 \leq x < \infty)$ then prove that $f_n(x)$ converges uniformly to 0 on $[0, \infty)$.

Q4) Attempt any ONE of the following. **[10]**

a) Define the class ℓ^2 of sequences. State and prove the Schwarz inequality.

b) Let $\sum_{k=1}^{\infty} u_k$ be a series of real valued functions in $\mathscr{R}[a, b]$ which converges to f uniformly on $[a, b]$. Then prove that $f \in \mathscr{R}[a, b]$ and $\int_a^b f(x)dx = \sum_{k=1}^{\infty} \int_a^b u_k(x)dx$.

ⓘ ⓘ ⓘ ⓘ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5487

[Total No. of Pages : 2

[6464]-88

T.Y. B.A. (SODL)

MARATHI (मराठी)

CC2-B : भाषिक कौशल्यविकास आणि आधुनिक मराठी साहित्यप्रकार : प्रवासवर्णन आणि कविता

(2019 Pattern)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी 10 प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) हिमालयातील प्रवास हे पुस्तक कोणी लिहले आहे?

ब) कोणते वाङ्मय 'कथात्मक' व 'नाटयात्मक' अनुभव देणारे असते?

क) इंद्रावतीच पात्र किती मीटर रुंद आहे?

ड) भाषेचा महत्त्वाचा गुण कोणता आहे?

इ) 'तीन मुलांचे चार दिवस' या साहित्यकृतीचे प्रकाशन कोणते?

फ) वृत्तलेख म्हणजे काय?

य) प्रवासात पाहिलेल्या अनुभवलेल्या घडलेल्या घटकांचा वृत्तांत लिहणे याला काय म्हणतात?

र) नव्या पद्धतीच्या मुद्रण यंत्राचे आगमन भारतात कोणत्या साली झाले?

ल) 'तीन मुलांचे चार दिवस' हे पुस्तक किती प्रकरणातून विभागलेले आहे?

व) देवनागरीचा वापर कोणत्या – व्याकरणात झाला आहे?

श) आदर्श पाटील, विकास वाळके, व श्रीकृष्ण शेळके या तिन्ही मित्रानी लिहलेल्या प्रवासवर्णाचे नाव काय?

ष) लेखक आणि वाचक यांच्यातील दुवा म्हणून कोण कार्य करते?

P.T.O.

प्रश्न 2) खालीलपैकी 5 प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दांत लिहा. **[25]**

अ) 'तीन मुलांचे चार दिवस' या प्रवासवर्णनाचे वेगळेपण थोडक्यात लिहा.

ब) मुद्रितप्रसारमाध्यमे या विषयी माहिती लिहा?

क) प्रवासवर्णाची वैशिष्ट्ये सांगा?

ड) वृत्तलेखाची वैशिष्ट्ये थोडक्यात सांगा?

इ) अग्रलेखाची वैशिष्ट्ये थोडक्यात लिहा?

फ) लालसू नागोरी या व्यक्तीरेखे विषयी सविस्तर लिहा?

य) वृत्तलेखाचे विषयानुसार किती प्रकार पडतात?

प्रश्न 3) खालीलपैकी 5 प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा. **[25]**

अ) 'हुंगा' या पात्राची थोडक्यात ओळख करून घ्या.

ब) कविता या वाङ्मय प्रकाराची थोडक्यात वैशिष्ट्ये लिहा?

क) 'तीन मुलांचे चार दिवस' या प्रवास वर्णनातून येणाऱ्या कोणत्याही दोन व्यक्तीरेखांची गुण वैशिष्ट्ये लिहा?

ड) प्रवासवर्णनामागील प्रेरणा कोणत्या त्या लिहा.

इ) 'तीन मुलांचे चार दिवस' या प्रवासवर्णनातून येणाऱ्या संवादाची चर्चा करा?

फ) 'रूप कवितेचे' या अभ्यास पुस्तकातून थोडक्यात परिचय द्या?

य) तुम्ही वाचलेल्या कोणत्याही एका प्रवासवर्णनां बद्दल थोडक्यात लिहा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 200 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) तुम्ही वाचलेल्या 'तीन मुलांचे चार दिवस' या प्रवास वर्णनाचे वेगळेपण स्व:ताच्या शब्दात लिहा?

ब) 'तीन मुलांचे चार दिवस' या प्रवासवर्णनातून येणाऱ्या प्रमुख व गौण पात्रांचा परिचय करून द्या.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5488

[Total No. of Pages : 2

[6464]-89

T.Y. B.A. (SODL)

MATHEMATICS

CC2-N1 : Group Theory and Ring Theory

(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any ten of the following. **[10]**

a) Decide whether the binary operation * on $\mathbb{Z}$ defined by a*b = a – b is commutative or not.

b) Determine whether the set of rational numbers with absolute value greater then one union zero is a group under addition?

c) Define the term 'homomorphism of groups'.

d) Define the term 'cyclic group'.

e) Define the term 'right coset'.

f) Give an example of abelian group with order six.

g) Define the term 'Euclidean Domain (ED)'.

h) Define the term 'Principal Ideal'.

i) Define the term 'Division Ring'.

j) Find all unit elements of the ring $\mathbb{Z}_4 \times \mathbb{Z}_3$.

k) Find all idempotent elements of the ring $\mathbb{Z}_7$.

l) Determine whether $5x+10$ is irreducible in $\mathbb{Q}[x]$. Justify!

Q2) Attempt Any five of the following. **[25]**

a) Let $(G, .)$ be a finite group.Prove that order of every element in G is finite.

b) Let G be a group.Whether the following statement is true or false. Justify! If H,K are subgroups of G, then intersection of H and K is a subgroup of G.

c) Let S_3 be the group of all permutations on three element set. Find all subgroups of S_3.

P.T.O.

d) Consider the following permutations in $S_{8.}$

$$\sigma = \begin{pmatrix} 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 & 7 & 8 \\ 5 & 3 & 7 & 4 & 1 & 6 & 2 & 8 \end{pmatrix}$$

$$\tau = \begin{pmatrix} 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 & 7 & 8 \\ 4 & 1 & 5 & 2 & 7 & 6 & 3 & 8 \end{pmatrix}$$

Compute $\tau\sigma$ and τ^{-1}.

e) Find all $c \in \mathbb{Z}_5$ such that $\dfrac{\mathbb{Z}_5[x]}{\langle x^2 + c \rangle}$ is a field.

f) Let R, R' be rings and $\phi : R \to R'$ be a ring homomorphism. Let N' be an ideal of R'. Then prove that $\phi^{-1}(N')$ is an ideal of R.

g) Prove that every field is an integral domain.

Q3) Attempt any five of the following. **[25]**

a) If G is a group and H be subgroup of G such that index of H in G is two. Then prove that H is a normal subgroup of G.

b) Find order of every element in the dihedral group $D_{8.}$

c) Let G be the group of integers under addition. Let $\phi : G \to G$ defined by $\phi(x) = x + 5$.Whether the following statement is true of false. Justity! "ϕ is a group homomorphism."

d) Define the term 'Maximal Ideal'. Show that $5\mathbb{Z}$ is a maximal ideal in $\mathbb{Z}$.

e) Show that $\mathbb{Z}[i]$ is a Euclidean Domain.

f) Fine all prime ideals of the ring $\mathbb{Z}_{10}$.

g) Determine whether $4x^5 - 14x^4 - 21x^2 - 28$ is irreducible in $\mathbb{Q}[x]$. Justify!

Q4) Attempt Any one of the following. **[10]**

a) State and prove Lagrange's theorem.

b) If D is a UFD, then prove that a product of two primitive polynomials in $D[x]$ is again primitive.

ᘓ ᘓ ᘓ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5489

[Total No. of Pages : 4

[6464]-90

T.Y.B.A. (SODL)

ECONOMICS

CC-2-G : Indian Economic Development

(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in 20 words. (Any ten) **[10]**

a) Define Human Development Index.

b) Define the economic environment

c) What are the three factors of economic development?

d) What does physical capital include?

e) What does the 7th Schedule of the Constitution define?

f) What is meant by the greenhouse effect?

g) What are natural resources?

h) What does planning mean?

i) State the Define of Industrialisation.

j) What are the two aspects that affect the environment?

k) When was NITI Aayog founded?

l) Define sustainable development

Q2) Write the answer of the following questions in 100 words, (Any five) **[25]**

a) Explain the concept of Multidimensional Poverty.

b) Explain the need for Economic Planning.

c) State the indicators of Economic Development.

d) Explain the Definition and features of Economic Planning.

e) Explain the concept of the vicious Circle of Poverty

f) Explain the National Conservation Strategy (1992) Highlights.

g) Describe the structure of NITI Ayog.

Q3) Write short notes (Any five) **[25]**

a) Gender Development Index.

b) Global Warming

c) Objectives of Economic Planning in India.

d) 17 Sustainable Development Goals

e) Need and Importance of Economic Development.

f) Political constraints in the Development process.

g) Meaning and importance of Sustainable Development Goals.

Q4) Explain in detail the answer of the following questions in 250 words (Any one). **[10]**

a) Describe the difference between Planning Commission and NITI Ayog.

b) Explain in detail the characteristics of Developed Countries.

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 4]

PD5489

[6464]-90

T.Y.B.A. (SODL)

ECONOMICS

CC-2-G : Indian Economic Development

(2019 Pattern) (Annual System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 70

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील प्रश्नांची 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दहा) **[10]**

अ) मानव विकास निर्देशांकाची व्याख्या करा.

ब) आर्थिक पर्यावरणाची व्याख्या करा.

क) आर्थिक विकासाचे तीन घटक कोणते आहेत?

ड) भौतिक भांडवलामध्ये कशाचा समावेश होतो?

इ) संविधानाची सातवी अनुसूची काय परिभाषित करते?

फ) हरितगृह परिणाम म्हणजे काय?

य) नैसर्गिक संसाधने म्हणजे काय?

र) नियोजन म्हणजे काय?

ल) औद्योगिकीकरणाची व्याख्या सांगा.

व) पर्यावरणावर परिणाम करणारे दोन पैलू कोणते आहेत?

त) नीती [NITI] आयोगाची स्थापना केंव्हा झाली?

थ) शाश्वत विकासाची व्याख्या करा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दात लिहा. (कोणतेही पाच) **[25]**

अ) बहुआयामी [Multidimensional] गरीबीची संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) आर्थिक नियोजनाची गरज स्पष्ट करा.

क) आर्थिक विकासाचे निर्देशक सांगा.

ड) आर्थिक नियोजनाची व्याख्या आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

इ) दारिद्र्याच्या दृष्टचक्राची संकल्पना स्पष्ट करा.

फ) राष्ट्रीय संवर्धन धोरणातील (1992) ठळक मुद्दे स्पष्ट करा.

य) नीती [NITI] आयोगाच्या संरचनेचे वर्णन करा.

प्र.*3)* टिपा लिहा. (कोणतेही पाच) **[25]**

अ) लिंग विकास निर्देशांक

ब) जागतिक तापमान वाढ (ग्लोबल वार्मिंग)

क) भारतातील आर्थिक नियोजनाची उद्दिष्टे

ड) 17 शाश्वत विकासाची उद्दिष्टे

इ) आर्थिक विकासाची गरज आणि महत्त्व

फ) विकास प्रक्रियेतील राजकीय अडथळे

य) शाश्वत विकास लक्ष्यांचा अर्थ आणि महत्त्व

प्र.*4)* खालील प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत सविस्तर लिहा. (कोणतेही एक) **[10]**

अ) नियोजन आयोग आणि नीती [NITI] आयोग यांच्यातील फरक सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) विकसित देशांची वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5490

[Total No. of Pages : 4

[6464]-91

T.Y.B.A. (SODL)

HISTORY

CC-2-E : Indian National Movement and India After Independence (1947-1991)

(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any ten questions out of twelve from the following : **[10]**

a) What was Ilbert Bill?

b) State the names of any two moderate leaders of Indian National Congress.

c) Who led the satyagraha at Dharasana?

d) What was the purpose of the individual satyagraha movement?

e) What was the objective of Satya Shodhak Samaj?

f) Who founded the Indian Women's association?

g) Which colonies were under Portuguese control in India?

h) Who was the chairman of state reorganization commission.

i) State any two issues of conflict between India and China.

j) What is mean by Mukti Vahini?

k) Who led the student movements in pre-emergency period?

l) What is nationalization of banks?

Q2) Attempt any five questions out of seven from the following : **[25]**

a) State the demands of Indian National congress during the Moderate period.

b) Write short note on 'Underground movement'.

c) State the characteristics of Mountbatten plan.

d) Write the contribution of Birsa Munda in tribal movements.

e) State the salient features of Indian constitution.

f) Explain in brief the colombo proposal on Indo-China relations.

g) State the achievement of Indian Space Research Organization.

Q3) Attempt any five questions out of seven from the following : **[25]**

a) Write short note on 'Indian Socialist Republican Association'.

b) Give a brief account of Khilafat movement.

c) Explain the two-nation theory in brief.

d) Review the women's movement in the 19th Century.

e) Explain in brief the annexation of Hyderabad state in India.

f) Explain the objectives of India's foreign policy.

g) State the nature of economic liberalization in India.

Q4) Attempt any one question out of two from the following : **[10]**

a) Explain the nature and importance of civil disobedience movement.

b) State the contribution of Non-Alignment movement.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

PD5490

[6464]-91

T.Y.B.A. (SODL)
HISTORY
CC-2-E : Indian National Movement and India After Independence (1947-1991)
(2019 Pattern) (Annual System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालील बारापैकी कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा. **[10]**

अ) इल्बर्ट बील काय होते?

ब) भारतीय राष्ट्रीय सभेच्या कोणत्याही दोन मवाळ नेत्यांची नावे सांगा?

क) धारासना सत्याग्रहाचे नेतृत्त्व कोणी केले?

ड) वैयक्तिक सत्याग्रह चळवळीचा उद्देश काय होता?

इ) सत्यशोधक समाजाचे उद्दिष्ट काय होते?

फ) भारतीय महिला संघाची स्थापना कोणी केली?

य) पोर्तुगीजांच्या नियंत्रणाखाली भारतातील कोणत्या वसाहती होत्या?

र) राज्य पूनर्रचना आयोगाचे अध्यक्ष कोण होते?

ल) भारत व चीन यांच्यातील संघर्षाचे कोणतेही दोन मुद्दे सांगा?

व) मुक्ती वाहिनी म्हणजे काय?

त) आणीबाणीपूर्व काळातील विद्यार्थी चळवळीचे नेतृत्त्व कोणी केले?

थ) बँकांचे राष्ट्रीयीकरण म्हणजे काय?

प्र.2) खालील सातपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा. **[25]**

अ) मवाळ कालखंडातील राष्ट्रीय सभेच्या मागण्या सांगा.

ब) 'भूमिगत चळवळ' यावर टीप लिहा.

क) माऊंट बॅटन योजनेची वैशिष्ट्ये सांगा.

ड) आदिवासी चळवळीतील बिरसा मुंडा यांचे योगदान लिहा.

इ) भारतीय संविधानाची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.

फ) भारत – चीन संबंधातील कोलंबो प्रस्ताव थोडक्यात स्पष्ट करा.

य) भारतीय अवकाश संशोधन संस्थेची कामगिरी सांगा.

प्र.3) खालील सातपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा. **[25]**

अ) 'इंडियन सोशॅलिस्ट रिपब्लिकन असोसिएशन' यावर टीप लिहा.

ब) खिलाफत चळवळीचा थोडक्यात वृत्तांत द्या.

क) द्विराष्ट्रवादाचा सिद्धांत थोडक्यात स्पष्ट करा.

ड) 19 व्या शतकातील स्त्रीयांच्या चळवळींचा आढावा घ्या.

इ) हैद्राबाद संस्थानाचे भारतातील विलिनीकरण थोडक्यात स्पष्ट करा.

फ) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

य) भारतातील आर्थिक उदारीकरणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील दोनपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. **[10]**

अ) सविनय कायदेभंग चळवळीचे स्वरूप आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) अलिप्त राष्ट्रगट चळवळीचे योगदान सांगा.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5491

[Total No. of Pages : 4

[6464]-92
T.Y. B.A. (SODL)
POLITICAL SCIENCE
CC-2-H : Local Self Government in Maharashtra
(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***

2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any ten out of twelve from the following. **[10×1=10]**

a) By which name was the headman of the village called in vedic period.

b) When was the Balwantrao Mehta Committee established?

c) According to Which act the provinces were given autonomy?

d) Who is called the Father of Local- Self- Government?

e) In which year the Government of India launched the National Expansion Scheme?

f) Since when Gram Panchayat was established in Maharashtra.

g) When was the Ashok Mehta Committee established?

h) How many years is the tenure of Panchayat state organization?

i) When was Panchayat Raj started in Maharashtra.

j) Where is the first municipal corporation of Maharashtra?

k) Who is the actual head of Gram Panchayat?

l) How many years is the tenure of Zilla Parishad?

P.T.O.

Q2) Attempt any five out of seven from the following. **[5×5=25]**

a) Explain the characteristics of community programme.

b) Explain the recommendations of Balwantrao Mehta Committee.

c) Explain the importance of 73 constitutional amendment.

d) Explain the role of Gram Sevak.

e) Explain the power and functions of Zilla Parished.

f) Discuss the recommendations of Vasantrao Naik Committee.

g) Explain the Function of city council.

Q3) Attempt any five out of seven from the following. **[5×5=25]**

a) Explain the structure and functions of standing committee of Municipal Corporation.

b) Explain the Features of State Election Commission.

c) Explain the Features of 74 Amendment.

d) Explain the recommendations of the committee on Bongirwar.

e) State the functions and powers of Group Development officers.

f) Ashok Mehta committee.

g) Explain the development of Local- Self- Government in the pre- British period.

Q4) Attempt any one out of two from the following. **[1×10=10]**

a) Explain the structure, functions and powers of Zilla Parishad.

b) Explain structure and function of State Election Commission.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

PD5491

[6464]-92

T.Y. B.A. (SODL)

POLITICAL SCIENCE

CC-2-H : Local Self Government in Maharashtra

(2019 Pattern) (Annual System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील 12 पैकी 10 प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[10×1=10]**

अ) वैदिक काळात गावाच्या प्रमुखाला कोणत्या नावाने संबोधले जाई?

ब) बलवंतराव मेहता समितीची स्थापना केंव्हा करण्यात आली?

क) कोणत्या कायद्यानुसार प्रांतांना स्वायत्ता देण्यात आली.

ड) स्थानिक स्वराज्य संस्थेचा जनक कोणास म्हटले जाते?

इ) भारत सरकारने कोणत्या साली राष्ट्रीय विस्तार योजना सुरू केली?

फ) महाराष्ट्रात ग्रामपंचायतीची स्थापना केंव्हापासून करण्यात आली?

य) आशोक मेहता समितीची स्थापना केंव्हा करण्यात आली?

र) पंचायत राज्यसंस्थेचा कार्यकाल किती वर्षाचा आहे?

ल) महाराष्ट्रात पंचायत राजची सुरूवात कधी करण्यात आली?

व) महाराष्ट्रातील पहिली महानगरपालिका कुठे आहे?

त) ग्रामपंचायतीचा वास्तविक प्रमुख कोण असतो?

थ) जिल्हा परिषदेचा कार्यकाल किती वर्षाचा असतो?

प्र.2) खालील सातपैकी पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[5×5=25]**

अ) समुदाय विकास कार्यक्रमाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) बलवंतराव मेहता समितीच्या शिफारशी स्पष्ट करा.

क) 73 व्या घटनादुरुस्तीचे महत्व स्पष्ट करा.

ड) ग्रामसेवकांची भूमिका स्पष्ट करा.

इ) जिल्हा परिषदेचे अधिकार व कार्य स्पष्ट करा.

फ) वसंतराव नाईक समितीच्या शिफारशीची चर्चा करा.

य) नगरपरिषदेचे कार्य स्पष्ट करा.

प्र.3) खालील सातपैकी पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[5×5=25]**

अ) महानगरपालिकेच्या स्थायी समितीची रचना व कामे स्पष्ट करा.

ब) राज्य निवडणूक आयोगाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

क) 74 व्या घटनादुरूस्तीचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ड) बोंगीरवार समितीच्या शिफारशी स्पष्ट करा.

इ) गटविकास अधिकाऱ्यांची कामे व अधिकार सांगा.

फ) आशोक मेहता समिती.

य) ब्रिटिश पूर्व कालखंडातील स्थानिक स्वराज्य संस्थांचा विकास स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील दोनपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **[1×10=10]**

अ) जिल्हा परिषदेची रचना, कार्य व अधिकार स्पष्ट करा.

ब) राज्य निवडणूक आयोगाची रचना आणि कार्य स्पष्ट करा.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : [ ]

PD-5492

[Total No. of Pages : 2

[6464]-93

T.Y. B.A. (SODL)

SEC - 3 A: Enhancing Employability Skills (English)

(2019 Pattern)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***Answer all questions.***
2) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) **Answer the following questions in a sentence each. (any 10)** **[10]**

a) What is 'message'?

b) Which is the most common form of print media?

c) Where does notices are generally pinned?

d) To whom the copies of minute are sent?

e) How manupulative communication style is in nature?

f) How many management skills a business organizations would have to develop?

g) Why great communicators are not believable?

h) What is the meaning of 'Accept'?

i) What specifies place, direction and time?

j) Define 'Hypothesis'

k) Which kind of news journalism coditing shares?

l) What is the meaning of the Latin word 'Advertere'?

P.T.O.

Q2) Answer the following questions in about 50-70 words each (any 05)[25]

a) What is ‘sentimentalism’?

b) What are the features of communication?

c) Write down the advantages of good agenda?

d) Which details are covered in minute?

e) Which elements are included in chronemics?

f) Explain ‘Taking Messages’

g) What are the purpose of business reports?

Q3) Answer any five out seven in about 60-70 words each. [25]

a) Why teaching children to read at an early age is important?

b) Explain ‘commonly confused words’?

c) Which forms help to express future time? How?

d) What are the types of ‘Research Paper’?

e) How a dissertation is organized chapterwise?

f) What are the aims and objectives of Blog?

g) How a structure of an advertisement can be explained?

Q4) Answer any one out of two in about 150-160 words each. [10]

a) Which are the elements of research proposal?

b) What are the most commonly recognized business communication styles?

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : [ ]

PD5493

[Total No. of Pages : 2

[6464]-94

T.Y.B.A.

SANSKRIT (संस्कृत)

SEC3-D : काविभासविरचितं प्रतिमानाटकम् आणि कविभर्तृहरिविरचितं नीतिशतकम्

(2019 Pattern) (Annual System)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 70

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

All questions are compulsory.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

Figures to the right indicate full marks.

Q1) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[10]**

Attempt any five out seven from the following.

i) भास नाटक चक्राचा शोध कोणी लावला?

Who discovered the plays of Bhasa?

ii) सीताभवः या मंगलश्लोकातील शब्दाचा अर्थ लिहा.

What is the meaning of सीताभवः in मंगलश्लोक?

iii) श्राद्‌ध कल्पशास्त्राचा विशेषज्ञ म्हणून रामाजवळ कोण आला होता?

Who came to Rama as an expert in श्राद्‌ध कल्पशास्त्र?

iv) नीतीशतकाच्या मंगलश्लोकामध्ये भर्तृहरी कोणाचे वर्णन करतात?

Whom does the Bhartrihari describe in Mangalshloka.

v) न्यायाच्या मार्गापासून कोण विचलित होत नाही?

Who does not turn aside from the path of righteousness?

vi) विद्‌याविभूषित असूनही कोणाचा त्याग करावा?

Who should be avoided though he be adorned learning?

vii) .... नृपनीतिरनेकरूपा। रिकाम्या जागी योग्य शब्द लिहा.

नृपनीतिरनेकरूपा। fill the correct word in the blank.

P.T.O.

Q2) मराठी अथवा इंग्रजीमध्ये भाषांतर करा. (कोणतेही पाच) **[25]**

Translate any five into Marathi or English.

i) अनुचरति शशांकं राहुदोषेऽपि तारा पतति च वनवृक्षे याति भूमिं लता च।
त्यजति न च करेणुः पंकलग्नं गजेन्द्रं व्रजतु चरतु धर्मं भर्तृनाथा हि नार्यः।।

ii) हृदय भव सकामं यत्कृते शंकसे त्वं श्रृणु पितृनिधनं तद् गच्छ धैर्यं च तावदकारणः।
स्पृशति तु यदि नीचो मामयं शुल्कशब्दस्त्वथ च भवति सत्यं तत्र देहो विशोध्य।।

iii) मुखमनुपमं त्वार्यस्याभं शशांकमनोहरं मम पितृसमं पीनं वक्षः सुरारिशरक्षतम्।
द्युतिपरिवृतस्तेजोराशिर्जगत्प्रियदर्शनो नरपतिरयं देवेन्द्रो वा स्वयं मधुसूदनः।।

iv) प्रसह्य मणिमुद्धरेन्मकरवक्त्रदंष्ट्रान्तरात्समुद्रमपि सन्तरेत्प्रचलदूर्मिमालाकुलाम्।
भुजङ्गमपि कोपितं शिरसि पुष्पवद्धारयेत् न तु प्रतिनिविष्टमूर्खजनचित्तमाराधयेत्।।

v) मनसि वचसि काये पुण्यपीयूषपूर्णाः त्रिभुवनमुपकारश्रेणिभिः प्रीणयन्तः।
परगुणपरमाणून्पर्वतीकृत्य नित्यं निजहृदि विकसन्तः सन्ति सन्तः कियन्तः।।

vi) दाक्षिण्यं स्वजने दया परिजने शाठ्यं सदा दुर्जने प्रीतिः साधुजने नयो नृपजने विद्वज्जने चार्जवम्।
शौर्यं शत्रुजने क्षमा गुरूजने कान्ताजने धृष्टता ये चैवं पुरूषाः कलासु कुशलास्तेष्वेव लोकस्थितिः।।

vii) रे रे चातक सावधान मनसा मित्र क्षणं श्रृयताम् अम्भोदा बहवो हि सन्ति गगने सर्वेऽपि नैतादृशाः
केचिद् वृष्टिभिरार्द्रयन्ति वसुधां गर्जन्ति केचिद् वृथा यं यं पश्यसि तस्य तस्य पुरतो मा ब्रूहि दीनं वचः।।

Q3) Write short notes on any five of the following. **[25]**

खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांवर टिपा लिहा.

i) भासनाटकचक्रम्

ii) Bharata's character in प्रतिमा drama.
प्रतिमा नाटकानुसार भरताचे चरित्रचित्रण.

iii) Influence of Valmiki Ramayana on प्रतिमा Drama.
प्रतिमा नाटकावरील वाल्मिकि रामायणाचा प्रभाव.

iv) Concept of परोपकारः as depicted in नीतीशतक.
नीतीशतकानुसार परोपकार संकल्पना.

v) Mangala shloka of नीतीशतक.
नीतीशतकातील मंगलश्लोक.

vi) Importance of Neeti shataka in Society.
समाजामध्ये नीतीशतकाचे महत्त्व.

vii) Bhartrihari and his नीतीशतक.
भर्तृहरी व त्याचे नीतीशतक.

Q4) Describe the Character of Seeta according to प्रतिमा natakam. **[10]**

प्रतिमानाटकानुसार सीतेचे चरित्र वर्णन करा.

OR/अथवा

Describe the विद्वत्पद्धति in detail according to भर्तृहरि.

भर्तृहरिनुसार विद्वत्पद्धतिचे सविस्तर वर्णन करा.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5494

[Total No. of Pages : 4

[6464]-95

T.Y.B.A. (SODL)

SOCIOLOGY

SEC3 - K: Crime and Society and Introduction to Human Rights and Social Justice

(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any ten out of twelve from the following. **[10]**

a) Explain the concept of Human Right.

b) What is prisoner Rehabilitation?

c) Write the objectives of social Justice.

d) Where was the first women's prison established?

e) What is secularism?

f) What is dowry?

g) What is crime?

h) Write Definition of Democracy.

i) Explain the meaning of social Justice.

j) Write types of differently Able.

k) When is World Human Rights Day celebrated?

l) What is Parole?

Q2) Attempt any five out of seven from the following. **[25]**

a) Write short note on 'White Collor Crime'.

b) Explain the concept of social Justice.

c) Write short note on Right to Information.

d) Explain the types of social Justice.

e) Explain the causes of crime.

f) Discuss- 'LGBTQ'.

g) Describe the concept of open prison.

Q3) Attempt any five out of seven from the following. **[25]**

a) Write short note on Howard Beckers Labeling Theory.

b) Explain the characteristics of crime.

c) Describe the concept of cyber crime.

d) Write short note on 'Human Right and Indian Constitution'.

e) Discuss 'Public Health System'.

f) Explain the characteristics of Human Right.

g) Explain the importance of Human Right and Social Justice.

Q4) Attempt any one out of two from the following. **[10]**

a) What is a Crime? Describe the crime against women.

b) What is Social Justice? Explain the principles of social Justice.

❋❋❋

Total No. of Questions : 4]

PD5494

[6464]-95
T.Y.B.A. (SODL)
SOCIOLOGY
SEC3 - K: Crime and Society and Introduction to Human Rights and Social Justice
(2019 Pattern) (Annual System)
(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3 तास]* *[*एकूण गुण *: 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा. **[10]**

अ) मानवी हक्क ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) कैदयांचे पुर्नवसन म्हणजे काय?

क) सामाजिक न्यायाचे उद्दिष्ट लिहा.

ड) पहिल्या महिला तुरूंगाची स्थापना कोठे झाली?

इ) धर्मनिरपेक्षता म्हणजे काय?

फ) हुंडा म्हणजे काय?

य) गुन्हा म्हणजे काय?

र) लोकशाहीची व्याख्या लिहा.

ल) सामाजिक न्यायाचा अर्थ स्पष्ट करा.

व) दिव्यांगत्वाचे प्रकार लिहा.

त) जागतिक मानवी हक्क दिवस कधी साजरा केला जातो?

थ) अभिवचन म्हणजे काय?

प्र.2) कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[25]**

अ) पांढरपेशी गुन्हे यावर टीप लिहा.

ब) सामाजिक न्याय ही संकल्पना स्पष्ट करा.

क) माहितीचा अधिकार यावर टीप लिहा.

ड) सामाजिक न्यायाचे प्रकार स्पष्ट करा.

इ) गुन्ह्याची कारणे स्पष्ट करा.

फ) समलैंगिक समूह (LGBTQ) यावर चर्चा करा.

य) खुले कारागृह या संकल्पनेचे वर्णन करा.

प्र.3) कोणत्याही पाच प्रश्नाची उत्तरे लिहा. **[25]**

अ) हावर्ड बेकर यांच्या शिक्कामोर्तब सिद्धांतावर टीप लिहा.

ब) गुन्ह्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

क) सायबर गुन्हे या संकल्पनेचे वर्णन करा.

ड) मानवी हक्क आणि भारतीय संविधान यावर टीप लिहा.

इ) सार्वजनिक आरोग्य व्यवस्थेवर चर्चा करा.

फ) मानवी हक्काची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

य) मानवी हक्क आणि सामाजिक न्यायाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.4) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **[10]**

अ) गुन्हा म्हणजे काय? स्त्रियांविरोधी गुन्ह्यांचे वर्णन करा.

ब) सामाजिक न्याय म्हणजे काय? सामाजिक न्यायाची तत्त्वे स्पष्ट करा.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5495

[Total No. of Pages : 3

[6464]-96
T.Y.B.A. (SODL)
MATHEMATICS
SEC3-N : C-Programming and Financial Mathematics
(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Use of scientific non-programmable calculator is allowed.***

Q1) Attempt any TEN of the following: **[10]**

a) Explain the term state price.

b) Define equilibrium set.

c) Explain the term startup point for an efficient small firm.

d) Under what condition is demand said to be inelastic?

e) True or False : At startup point marginal cost equal to average variable cost.

f) True or False : At break-even point, the marginal cost is equal to the average cost.

g) What is the difference between 5 and '5' ?

h) Explain meaning of floatclass.

i) State any two keywords.

j) What is conditional operator ?

k) Who developed C language ?

l) Is 2 class a valid identifier ?

Q2) Attempt any FIVE of the following: **[25]**

a) Suppose the matrix of returns for the Apathian investor is $R = \begin{bmatrix} 1.25 & 0.95 \\ 1.05 & 1.05 \\ 0.90 & 1.15 \end{bmatrix}$.

Show that the portfolio Y = (5000 –10000 5000) is an arbitrage portfolio. Which election might an invester prefer for portfolio Z = (5000 1000 4000)?

b) Prove that, at the startup point for an efficient small firm, the derivative of average variable cost is 0.

c) Suppose the market for a commodity is governed by supply and demand sets defined as follows. The supply set S is the set of pairs (q,p) for which $q - 6p = -12$ and the demand set D is the set of pairs (q,p) for which $q + 2p = 40$. Suppose that the government decides to impose an excise tax of 3 on each unit of the commodity. What price will the consumers end up paying for each unit of the commodity?

d) Suppose you own a peice of land whose value $V(t)$ after t years is $V(t) = e^{\sqrt{t}}$. Assuming that interest on a bank deposit will be compounded continuously at the equivalent annual rate of 12.5%, write down an expression for the present value of the amount realised by selling the land after t years, and determine the optimum time to sell.

e) The Didlum Corporation is a monopoly with cost functions $C(q)=q+0.03q^2$, and the demand set for their product is $D = \{(q,p):q + 20p = 500\}$.

Find

i) The inverse demand function

ii) Profit function

iii) The optimal value of q given that the upper limit of production is 200.

f) Suppose the matrix of returns for the Apathian investor is $R = \begin{bmatrix} 1.05 & 0.95 \\ 1.05 & 1.05 \\ 1.37 & 1.42 \end{bmatrix}$. Show that the portfolio Y = (500 10000 1000) is riskless. Find an arbitrage portfolio. Which election might an invester prefer for portfolio Z = (1000 – 2000 1000) ?

g) Determine whether the cobweb model predicts stable or unstable equilibrium for the market with $q^S(p) = 2p - 3$, $q^D(p) = 18 - p$.

Q3) Attempt any FIVE of the following: **[25]**

a) Write a short note of while loop.

b) Explain the break-continue statement.

c) Write a short note on gets and puts function.

d) Write a C program to find transpose of a matrix.

e) Write a short note on function recursion.

f) Write a C program to check whether a given number is perfect or not.

g) Write a program to print Armstrong numbers between 1 and 500. If sum of cubes of each digit of the number is equal to the number itself, then the number is called an Armstrong number.

Q4) Attempt any ONE of the following: **[10]**

a) Suppose that Alpern and Co. is an efficient small firm which cannot produce more than 6 units of its product each week. If their cost function is $C(q)=100+20q-6q^2+q^3$, find startup point, breakeven point. Sketch the profit function and the supply set.

b) i) Write a C program to find gcd of two numbers using functions.

ii) Write a short note on printf() function.

☼ ☼ ☼

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5496

[Total No. of Pages : 2

[6464]-97
T.Y. B.A. (SODL)
DSE-3-A: Appreciating Novel (English)
(2019 Pattern)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *Answer all questions.*
2) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) **Answer the following questions in a sentence each. (any 10)** **[10]**

a) Define the concept of 'round character'.

b) Define the concept of 'open ending' of the novel.

c) What is science fiction?

d) Who is Old Harry, in 'Silas Marner'?

e) Who is the narrator of 'A farewell to Arms'?

f) What is Raman's profession in the novel 'The painter of signs'?

g) What is Godfrey's role in Eppie's life?

h) Where does silas go when he finds his gold missing?

i) In which city was Henry hospitalized after being injured in war?

j) What does Raman like to read?

k) What is Henry's reaction to his child's birth?

l) Where does Raman go to investigate if there have been any reports about him?

Q2) Answer the following questions in about 60-70 words each. (any 05)[25]

a) Point out the important reasons behind the emergence of novel in 18th century.

b) Explain the difference between realistic novel and fairy tales, with examples.

c) What is characterization? Explain the difference between direct characterization and indirect characterization.

d) Explain the conflict in the novel 'Silas Marner'.

e) In 'Silas Marner', how does life change for Silas Marner because of Eppie.

f) Comment on the importance of gold in the life of Silas Marner.

g) Comment on the alienation theme in 'Silas marner'.

Q3) Answer the following questions in about 60-70 words each. (any 05)[25]

a) Comment on the love theme of the novel 'The painter of Signs'.

b) Attempt A character sketch of Catherine Barkley as the heroine of the novel 'A Farewell to Arms'.

c) "Raman's aunt is a traditional woman". Justify the statement.

d) Comment on the war like atmosphere of the novel " A Farewell to Arms'.

e) Attempt a character sketch of Daisy as a modern woman.

f) Comment on the ending of the novel 'The painter of signs'.

g) Comment on the tone of a novel 'A Farewell to Arms'.

Q4) Answer the following questions in about 150-160 words. (any 1) [10]

a) What is a plot structure? Discuss the main elements of plot structure in detail.

b) Discuss the love story between Henry and catherine as depicted in the novel 'A Farewell to Arms'.

⧓ ⧓ ⧓

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5497

[Total No. of Pages : 2

[6464]-98

T.Y. B.A. (SODL)

MARATHI (मराठी)

DSE 3-B : मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा स्थूल इतिहासः प्रारंभ ते इ.स.1600

(2019 Pattern)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही 10 प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) महानुभाव संप्रदायाचे प्रवर्तक कोण होते.

ब) चक्रधर स्वामींना लोक कोणत्या कृष्णांपैकी मानतात.

क) महानुभाव संप्रदायातील महत्त्वाचे ग्रंथ कोणते आहेत.

ड) स्मृतिस्थळ हा ग्रंथ कोणी लिहिला आहे.

इ) चोखामेळा यांची जन्मभूमी आणि कर्मभूमी कोणती आहे.

फ) संत ज्ञानेश्वर यांनी कोणती ग्रंथरचना केली आहे.

य) 'विवेक सिंधू' हा ग्रंथ कोणी लिहिला आहे.

र) दासोपंत यांनी कोणती ग्रंथरचना केली.

ल) फादर स्टीफन्स यांनी कोणती ग्रंथरचना केली.

व) संत तुकाराम महाराजांनी कोणत्या प्रकारची अभंगरचा केली.

श) संत तुकाराम महाराजांच्या अभंगांची वैशिष्ट्ये लिहा.

ष) संत रामदासांनी कोणती ग्रंथरचना केली आहे.

P.T.O.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे **100** शब्दांत लिहा. **[25]**

अ) संत रामदासांचे वाङ्मयीन कार्य स्पष्ट करा.

ब) संत रामदासांच्या काव्याची वैशिष्ट्ये लिहा.

क) वामन पंडितांनी कोणती ग्रंथरचना केली? ते सविस्तर लिहा.

ड) रघुनाथ पंडित यांनी कोणत्या ग्रंथांची रचना केली आहे.

इ) पोवाडा वाङ्मयाचे स्वरूप आणि विशेष लिहा.

फ) बखर वाङ्मयाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

य) शिवकालीन सांस्कृतिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे **100** शब्दांत लिहा. **[25]**

अ) महानुभाव पंथातील गद्य ग्रंथांचा परिचय करून द्या.

ब) महानुभाव पंथातील साती ग्रंथांचा परिचय करून द्या.

क) वारकरी संप्रदायातील संतांचा परिचय करून द्या.

ड) शिवकालीन सामाजिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

इ) पेशवेकालीन सामाजिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

फ) संत तुकाराम महाराज यांचे वाङ्मयीन कार्य लिहा.

य) बखर वाङ्मयाचे प्रकार सविस्तर लिहा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **300** शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) बखरींचे स्थूलमानाने कोणते पाच वर्ग पडतात ते लिहा.

ब) लावणी वाङ्मयाचे स्वरूप विशेष व लावणीकारांचा सविस्तर परिचय करून द्या.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5498

[Total No. of Pages : 2

[6464]-99
T.Y. B.A. (SODL)
HINDI (हिंदी)
DSE 3-C : हिंदी साहित्य का इतिहास
(2019 Pattern)

समय : 3 घंटे] *[पूर्णांक : 70*

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

प्रश्न 1) निम्नलिखित में से किन्हीं दस प्रश्नों के उत्तर एक वाक्य में लिखिए। **[10]**

अ) हिंदी साहित्य के इतिहास को कितने कालों में विभक्त किया है?

ब) चंदबरदाई की प्रसिद्ध रचना कौनसी है?

क) भक्तिकाल की प्रमुख शाखाएँ कितनी है?

ड) नाथों की संख्या कितनी थी?

इ) कबीर किस शाखा के प्रमुख कवि है?

फ) बिहारी की रचना का नाम क्या है?

य) घनानंद किस काल के कवि है?

र) आधुनिक काल का समय क्या है?

ल) निराला का पूरा नाम क्या है?

व) 'साकेत' किसकी रचना है?

श) छायावाद के प्रमुख दो कवियों के नाम लिखिए।

ष) 'मोहनदास' यह रचना किसकी है?

P.T.O.

प्रश्न 2) निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए । **[25]**

अ) हिंदी साहित्य का काल विभाजन बताइए ।

ब) चंदबरदाई का सामान्य परिचय दीजिए ।

क) निर्गुण शाखा का सामान्य परिचय दीजिए ।

ड) राम काव्य की विशेषताएँ लिखिए ।

इ) प्रयोगवादी काव्य की विशेषताएँ लिखिए ।

फ) रीतिकालीत काव्य की प्रमुख विशेषताएँ लिखिए ।

य) छायावादी काव्य की प्रमुख विशेषताएँ लिखिए ।

प्रश्न 3) निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए । **[25]**

अ) प्रयोगवादी काव्य की प्रमुख विशेषताएँ लिखिए ।

ब) भारतेंदु युगीन काव्य की कोई दो विशेषताएँ लिखिए ।

क) आदिकालीन साहित्य की प्रमुख विशेषताएँ लिखिए ।

ड) प्रेमचंद युगीन उपन्यासों का सामान्य परिचय दीजिए ।

इ) नाटककार जयशंकार प्रसाद का सामान्य परिचय दीजिए ।

फ) कहानी साहित्य का परिचय दीजिए ।

य) कबीर एक समाज सुधारक थे । स्पष्ट कीजिए ।

प्रश्न 4) निम्नलिखित में से किन्हीं एक प्रश्न का उत्तर विस्तार से लिखिए । **[10]**

अ) आदिकालीन साहित्य की विशेषताएँ स्पष्ट कीजिए ।

ब) संत काव्य की विशेषताएँ स्पष्ट कीजिए ।

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

PD-5499

[6464]-100
T.Y. B.A.
SANSKRIT (संस्कृत)
DSE3-D : लघुसिद्धान्तकौमुदी, वैदिक वाङ्मयाचा इतिहास आणि संस्कृत निबन्धलेखनम्
(2019 Pattern)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions : *1) All questions are compulsory.*
सूचना : *सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.*
2) Figures to the right indicate full marks.
उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q1) **Attempt any Ten from the following.** **[10]**

खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

i) According to **महर्षि पाणिनि** explain the term '**पद**'
महर्षि पाणिनींच्या मते 'पद' ही संज्ञा स्पष्ट करा.

ii) Fill in the blank - **रिक्त जागा भरा – मुखनासिकावचनः –––।**

iii) Fill in the blank - **रिक्त जागा भरा – अइउण् । –––। एओङ् ।**

iv) Fill in the blank - **रिक्त जागा भरा – ष्टुना .... ।**

v) Which syllables are included in **अल् प्रत्याहार? अल् प्रत्याहारात कोणते वर्ण समाविष्ट होतात?**

vi) Match the pairs. **जोड्या जुळवा.** (Any Five)

a)	**यास्काचार्यः**	i)	**मुखम्**
b)	**जगति**	ii)	**ऋग्भाष्यकारः**
c)	**सायणाचार्य**	iii)	**उपनिषद्**
d)	**ईशावास्य**	iv)	**पादौ**
e)	**छन्दः वेदस्य**	v)	**निरुक्तकारः**
f)	**व्याकरणं वेदस्य**	vi)	**छन्दः**
g)	**यजुस्**	vii)	**गद्यमन्त्राः**

P.T.O.

Q2) **Write Short notes (Any Five)** **[25]**

टीपा लिहा (कोणत्याही पाच)

i) **कर्म**

ii) **प्रथमाविभक्तिः**

iii) **गुणसन्धिः**

iv) **इत् संज्ञा**

v) **शितुक्**

vi) **संयोगः**

vii) **करणम्**

Q3) **Write Short notes (Any Five)** **[25]**

टीपा लिहा (कोणत्याही पाच)

i) **पाणिनीय शिक्षा**

ii) **ज्योतिष – वेदाङ्ग**

iii) **केनोपनिषद्**

iv) **अथर्ववेदाचे अंतर्गतस्वरूप**

v) **सामवेदः**

vi) **ऋग्वेदरचना**

vii) **कठोपनिषद्**

Q4) **Write Long answer (Any one)** **[10]**

सविस्तर उत्तर लिहा (कोणत्याही एकाचे)

Write an essay in English or Marathi on the topic of '**ब्राह्मणग्रन्थ**'

'ब्राह्मणग्रन्थ' या विषयावर मराठी अथवा इंग्रजीत निबंध लिहा.

OR/**किंवा**

Write an Essay in Sanskrit any one from the following.

पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर संस्कृतमध्ये निबंध लिहा.

i) **वृक्षाः खलु मित्राणि ।**

ii) **मम प्रियः कविः ।**

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5500

[Total No. of Pages : 4

[6464]-101

T.Y. B.A. (SODL)

HISTORY

DSE3-E : Introduction to Historiography and Applied History

(2019 Pattern)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Attempt any ten of the following questions in one sentence :** **[10]**

a) Write the definition of history.

b) Name two oral sources of history.

c) Write the names of two social sciences.

d) Write the names of two 'Bakhar' of shivaji's time.

e) What is a hypothesis?

f) State two methods of historical research.

g) Explain applied history.

h) Name two heritage sites in Maharastra.

i) Who wrote the book 'What is History'?

j) Write the slogan of All India Radio.

k) Name two archives in Maharastra.

l) Name two electronic media.

P.T.O.

Q2) **Attempt any five of the following questions in 100 words : [25]**

a) Explain the importance of secondary sources in terms of history writing.

b) Explain the usefulness of statistical information in historical research.

c) Explain the relationship between History and Sociology.

d) Write information about bibliography and footnotes in historical research.

e) Write information about one object Museum in Maharastra.

f) State the importance of printing press.

g) Write the historical significance of heritage sites.

Q3) **Write short note (any five) : [25]**

a) Research objectives

b) Primary sources

c) Intimate examination

d) History and Archives

e) Social media

f) Contemporary History

g) Qualities of the researcher

Q4) **Attempt any one of the following questions in 200 words : [10]**

a) What is history? Explain the scope of history.

b) What is mass media? Explain the types of mass media.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

PD-5500

[6464]-101
T.Y. B.A. (SODL)
HISTORY
DSE3-E : Introduction to Historiography and Applied History
(2019 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे एका वाक्यात लिहा (कोणतेही दहा) : **[10]**

अ) इतिहासाची व्याख्या लिहा.

ब) इतिहासाच्या दोन मौखिक साधनांची नावे लिहा.

क) दोन सामाजिक शास्त्राची नावे लिहा.

ड) शिवकाळातील दोन बखरीची नावे लिहा.

इ) गृहीतक म्हणजे काय?

फ) इतिहास संशोधनाच्या दोन पद्धती सांगा.

य) 'उपयोजित इतिहास' अर्थ सांगा.

र) महाराष्ट्रातील दोन वारसा स्थळाची नावे लिहा.

ल) 'What is History' हा ग्रंथ कोणी लिहीला.

व) 'ऑल इंडिया रेडिओ' चे ब्रिद वाक्य लिहा.

श) महाराष्ट्रातील दोन अभिलेखागारांची नावे लिहा.

ष) दोन इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांची नावे लिहा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दांत लिहा (कोणतेही पाच) : **[25]**

अ) इतिहास लेखनाच्या दृष्टीने दुय्यम साधनांचे महत्व सांगा.

ब) इतिहास संशोधनातील संख्याशास्त्रीय माहिती उपयुक्तता स्पष्ट करा.

क) इतिहास आणि समाजशास्त्र या विषयाचा सहसंबंध स्पष्ट करा.

ड) इतिहास संशोधनातील 'संदर्भसूची व तळटिप' विषयी माहिती लिहा.

इ) महाराष्ट्रातील एका वस्तू संग्रहालयाची माहिती लिहा.

फ) मुद्रणालयाचे महत्व सांगा.

य) वारसा स्थळांचे ऐतिहासिक महत्व लिहा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा (कोणत्याही पाच) : **[25]**

अ) संशोधनाची उद्दिष्टे

ब) प्राथमिक साधने

क) अंतरंग परिक्षण

ड) इतिहास आणि अभिलेख

इ) सोशल मिडिया

फ) समकालिन इतिहास

य) संशोधकाचे गुण

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांचे उत्तर 200 शब्दात लिहा (कोणताही एक) : **[10]**

अ) इतिहास म्हणजे काय? इतिहासाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) जनसंपर्क माध्यमे म्हणजे काय? जनसंपर्क माध्यमांचे प्रकार स्पष्ट करा.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5501

[Total No. of Pages : 4

[6464]-102
T.Y.B.A. (SODL)
ECONOMICS
EC - DSE3 - G : International Economics
(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in 20 words. (Any Ten) **[10]**

a) State the meaning of International Economics.

b) State any two determinants of Terms of trade.

c) When was the WTO established?

d) State the meaning of Fixed Exchange rate.

e) What are types of foreign investment?

f) State the full form of SAARC.

g) Define Intra-Industry Trade.

h) Define Terms of Trade?

i) What is SEZ?

j) Write any two Problems of Foreign Capital.

k) Who introduced the Absolute cost Advantage theory?

l) Define Balance of Payment.

P.T.O.

Q2) Write the answer of the following questions. (Any Five) **[25]**

a) Describe the Causes of Exchange Rate Fluctuations?

b) Explain the importance of terms of trade.

c) Comment on India's Foreign Trade Policy.

d) Describe the Scope of International Economics.

e) State the meaning of convertibility of the Rupee?

f) Explain the causes of disequilibrium in balance of payment.

g) Explain the functions of Foreign Exchange Market.

Q3) Write short Notes. (Any Five) **[25]**

a) Importance of International Trade

b) Types of terms of trade

c) Critics on theory of Comparative Cost Advantage

d) Merits of Flexible exchange rate

e) Foreign Investment Policy in India since 1991

f) Functions of BRICS

g) Assumptions of Heckscher-Ohlin Theory

Q4) Explain in detail the answer of the following questions. (Any One) **[10]**

a) What is free trade? Describe the case for and against for free trade.

b) Explain in detail the Causes of Unfavorable Terms of Trade to Developing Countries.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

PD5501

[6464]-102
T.Y.B.A. (SODL)
ECONOMICS
EC - DSE3 - G : International Economics
(2019 Pattern) (Annual System)
(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3* तास*]* *[*एकूण गुण *: 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील प्रश्नांची 20 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दहा) **[10]**

अ) आंतरराष्ट्रीय अर्थशास्त्राचा अर्थ सांगा.
ब) व्यापार शर्तींचे कोणतेही दोन निर्धारक घटक सांगा.
क) WTO ची स्थापना कधी झाली?
ड) स्थिर विनिमय दराचा अर्थ सांगा.
इ) विदेशी गुंतवणूकीचे प्रकार सांगा.
फ) SAARC चे पूर्ण रूप सांगा.
य) उद्योगांतर्गत व्यापार – व्याख्या द्या.
र) व्यापार शर्ती – व्याख्या द्या.
ल) सेझ म्हणजे काय?
व) विदेशी भांडवलाच्या कोणत्याही दोन समस्या लिहा.
त) निरपेक्ष खर्च लाभ सिद्धांत कोणी मांडला?
थ) व्यवहारतोल–व्याख्या द्या.

प्र.2) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही पाच) **[25]**

अ) विनिमय दरातील चढउताराची कारणे विशद करा.
ब) व्यापार शर्तींचे महत्व सांगा.
क) भारताच्या विदेशी व्यापार धोरणावर भाष्य करा.
ड) आंतरराष्ट्रीय अर्थशास्त्राची व्याप्ती विशद करा.
इ) रूपयाच्या परिवर्तनीयतेचा अर्थ स्पष्ट करा.
फ) व्यवहारतोलातील असमतोलाची कारणे स्पष्ट करा.
य) विदेशी विनिमय बाजाराचे कार्य स्पष्ट करा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणत्याही पाच) **[25]**

अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे महत्त्व

ब) व्यापार शर्तींचे प्रकार

क) तुलनात्मक खर्चलाभ सिद्धांतावरील टीका

ड) बदलत्या विनिमय दराचे फायदे

इ) भारताचे सन 1991 पासूनचे विदेशी गुंतवणूक धोरण

फ) ब्रिक्सची कार्ये

य) हेक्श्चर ओहोलीन सिद्धांताची गृहिते

प्र.4) खालील प्रश्नांची उत्तरे सविस्तरपणे स्पष्ट करा. (कोणताही एक) **[10]**

अ) मुक्त व्यापार म्हणजे काय? मुक्त व्यापाराच्या समर्थनार्थ आणि विरूद्ध युक्तिवाद विशद करा.

ब) विकसनशील देशांना व्यापारशर्ती प्रतिकूल असण्याची कारणे सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5502

[Total No. of Pages : 4

[6464]-103
T.Y.B.A. (SODL)
POLITICAL SCIENCE
DSE3 - H : Public Administration
(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any 10 out of 12 from the following. **[10×1=10]**

a) Which book was written by Charles Jean Bonin?

b) Who is the father of New Public Administration?

c) Write down any two characteristics of behavioral approach.

d) Write the definition of good governance.

e) Write two recommendation of Honey Report.

f) What does mean by red tapism?

g) What is Internal Recruitment?

h) What does mean by an Audit?

i) Who appoints the Auditor General?

j) What is balanced budget?

k) Define E-governance.

l) What does mean by strike?

P.T.O.

Q2) Attempt any five out of seven from the following. **[5×5=25]**

a) Explain the concept of administrative accountability and control.

b) What is Promotion? Explain types of Promotion.

c) Explain the process of budget making.

d) Comment on the right of Union of Civil Servants.

e) Explain types of Recruitment.

f) What is governance? Write characteristics of good governance.

g) Write the functions of Public Administration.

Q3) Attempt any five out of seven from the following. **[5×5=25]**

a) Write the objectives of New Public Administration.

b) Explain the control of Judiciary on Public Administration.

c) Discuss the intellectual background of New Public Administration.

d) Explain the concept of budget and its types.

e) Elaborate the concept of POSDCORB.

f) Explain the meaning of hierarchy and it's disadvantages.

g) Write the limitations of good governance.

Q4) Attempt any one out of two from the following. **[1×10=10]**

a) Explain and evaluate the Behavioral Approach.

d) Explain the concept of Public Administration and write it's characteristics and importance.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

PD5502

[6464]-103
T.Y.B.A. (SODL)
POLITICAL SCIENCE
DSE3 - H : Public Administration
(2019 Pattern) (Annual System)
(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील 12 पैकी कोणतेही 10 सोडवा. **[10×1=10]**

अ) चार्ल्स जीन बोनीनने लिहिलेले पुस्तक कोणते?
ब) नवलोकप्रशासनाचा जनक कोण?
क) वर्तनवादी दृष्टीकोनाची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
ड) सुशासनाची व्याख्या लिहा.
इ) हनी अहवालातील दोन शिफारसी लिहा.
फ) लाल फितीचा कारभार म्हणजे काय?
य) अंतर्गत भरती म्हणजे काय?
र) लेखापरिक्षण म्हणजे काय?
ल) महालेखापरिक्षकाची नेमणूक कोण करते?
व) समतोल अंदाजपत्रक म्हणजे काय?
त) ई–प्रशासनाची व्याख्या लिहा.
थ) संप म्हणजे काय?

प्र.2) खालील 7 पैकी कोणतेही 5 सोडवा. **[5×5=25]**

अ) प्रशासकीय उत्तरदायित्व आणि नियंत्रणाची संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) बढती म्हणजे काय? बढतीचे प्रकार लिहा.
क) अंदाजपत्रक निर्मितीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
ड) सनदी सेवकांच्या संघटना स्थापना करण्याच्या हक्कावर भाष्य करा.
इ) भरतीचे प्रकार स्पष्ट करा.
फ) सुशासन म्हणजे काय? सुशासनाची वैशिष्ट्ये लिहा.
य) लोकप्रशासनाची कार्य लिहा.

प्र.3) खालील 7 पैकी कोणतेही 5 सोडवा. **[5×5=25]**

अ) नवलोकप्रशासनाची उद्दिष्ट्ये लिहा.

ब) लोकप्रशासना वरील न्यायालयीन नियंत्रण स्पष्ट करा.

क) नवलोकप्रशासनाची वैचारिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

ड) अंदाजपत्रकाची संकल्पना आणि प्रकार स्पष्ट करा.

इ) POSDCORB ची संकल्पना स्पष्ट करा.

फ) पदसोपानियतेचा अर्थ सांगून त्याचे तोटे लिहा.

य) सुशासनाच्या मर्यादा लिहा.

प्र.4) खालील 2 पैकी कोणतेही 1 सोडवा. **[1×10=10]**

अ) वर्तनवादी दृष्टीकोन स्पष्ट करून त्याचे मुल्यमापन करा.

ब) लोकप्रशासनाची संकल्पना स्पष्ट करून त्याची वैशिष्ट्ये आणि महत्त्व लिहा.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5503

[Total No. of Pages : 4

[6464]-104

T.Y.B.A. (SODL)

PUBLIC ADMISTRATION

DSE3 - J : Financial Administration

(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any ten of the following questions in on sentence. **[10]**

a) Who is responsible for frugally spending the tax revenue collected from the public?

b) State two advantages of privatization.

c) Which is an important financial source of government?

d) What is inflation control?

e) Whose consent is needed to Levy new tax?

f) What is a socialist economy?

g) What is Executive Board?

h) In which year India adopted New Economic Policy.

i) Name two parliament any committees.

j) By what name is the legislature of the country known?

k) Who approves the budget?

l) What is Globalization?

Q2) Write notes on any five of the following questions. **[25]**

a) Write a note on Financial Administration.

b) Explain the actual costing process.

c) State the concept of new economic policy.

d) Explain the budgeting process.

e) Explain the concept of liberalization.

f) Explain the concept of privatization.

g) State the types of budget.

Q3) Write short answers of any five questions below. **[25]**

a) State the role of administration in budgeting.

b) State the functions of Estimates Committee.

c) State the functions of Public Accounts Committee.

d) State the importance of privatization.

e) State the importance of liberalization.

f) State the importance of Accumulated funds of India.

g) Explain the importance of budgeting.

Q4) Answer any one of the following questions in detail. **[10]**

a) Explain the characteristrics of globalization.

b) Explain the process and types of budgeting.

❋❋❋

Total No. of Questions : 4]

PD5503

[6464]-104
T.Y.B.A. (SODL)
PUBLIC ADMISTRATION
DSE3 - J : Financial Administration
(2019 Pattern) (Annual System)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे एका वाक्यात लिहा. **[10]**

अ) जनतेकडून कर गोळा होणारा महसूल काटकसरीने खर्च करण्याची जबाबदारी कोणाची असते?

ब) खाजगीकरणाचे दोन फायदे सांगा.

क) शासनाचा महत्वाचा एक आर्थिक स्त्रोत कोणता?

ड) महागाई नियंत्रण म्हणजे काय?

इ) नव्याने कर लावण्यास कोणाची संमती लागते.

फ) समाजवादी अर्थव्यवस्था म्हणजे काय?

य) कार्यकारी मंडळ म्हणजे काय?

र) भारताने नवीन औद्योगिक धोरण कोणत्या वर्षी स्विकारले?

ल) संसदीय समितीची दोन नांवे सांगा.

व) देशाच्या कायदेमंडळास कोणत्या नावाने ओळखतात?

त) अंदाजपत्रकास कोणाची मान्यता लागते.

थ) जागतिकीकरण म्हणजे काय?

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नावरती टिपा लिहा. **[25]**

अ) वित्तीय प्रशासनावर टिप लिहा.

ब) प्रत्यक्ष खर्च करणारी प्रक्रिया स्पष्ट करा.

क) नवीन आर्थिक धोरण संकल्पना सांगा.

ड) अंदाजपत्रकाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

इ) उदारीकरण संकल्पना सांगा.

फ) खाजगीकरण संकल्पना सांगा.

य) अंदाजपत्रकाचे प्रकार सांगा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **[25]**

अ) अंदाजपत्रकात प्रशासनाची भूमिका सांगा.

ब) अंदाज समितीची कामे सांगा.

क) लोकलेखा समितीची कामे सांगा.

ड) खाजगीकरणाचे महत्त्व सांगा.

इ) उदारीकरणाचे महत्त्व सांगा.

फ) भारताच्या संचीत निधीचे महत्त्व सांगा.

य) अंदाजपत्रकाचे महत्त्व सांगा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सविस्तर लिहा. **[10]**

अ) जागतिकरणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) अंदाजपत्रकाची प्रक्रिया व प्रकार स्पष्ट करा.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5504

[Total No. of Pages : 4

[6464]-105

T.Y.B.A. (SODL)

SOCIOLOGY

DSE3-K : Fundamental Principles of Social Research and Techniques of Social Research

(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any ten out of twelve from the following. **[10×1=10]**

a) Write the meaning of social research.

b) State the meaning of survey.

c) What are the types of research design.

d) Why is Hypothesis required?

e) State the meaning of applied research.

f) What is mean?

g) Write the types of the Questionnaire.

h) Write the meaning of quantitative research.

i) Write the types of observation.

j) What is Research Question?

k) Write the definition of case study.

l) What is non-participatory observation?

Q2) Attempt any five out of seven from the following. **[5×5=25]**

a) Write in brief about Interpretative Research.

b) State the need for research design.

c) Explain the dimensions of central tendency.

d) What is mean by Interpretation of data?

e) Importance of confidentiality in social research?

f) Write in brief about dispersion.

g) Write the merits and limitations of Random Sampling.

Q3) Attempt any five out of seven from the following. **[5×5=25]**

a) State the nature of ethics in social research.

b) Importance of objectivity in social research.

c) Explain the types of Hypothesis.

d) What do you mean by Qualitative research?

e) Briefly explain use of Narrative in data analysis.

f) Explain the meaning and nature of case study.

g) Describe the investigative research design.

Q4) Attempt any one out of two from the following. **[1×10=10]**

a) Explain in details steps of Report Writing.

b) Describe in detail the purpose and types of sampling techniques.

❋❋❋

Total No. of Questions : 4]

PD5504

[6464]-105
T.Y.B.A. (SODL)
SOCIOLOGY
DSE3-K : Fundamental Principles of Social Research and Techniques of Social Research
(2019 Pattern) (Annual System)
(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालील बारा प्रश्नापैकी कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा. **[10×1=10]**

अ) सामाजिक संशोधनाचा अर्थ लिहा.

ब) सर्वेक्षणाचा अर्थ सांगा.

क) संशोधन आराखड्याचे प्रकार काय आहेत?

ड) गृहीतकृत्याची का आवश्यकता आहेत?

इ) व्यावहारिक संशोधनाचा अर्थ सांगा.

फ) 'मध्य' म्हणजे काय?

य) प्रश्नावलीचे प्रकार लिहा.

र) संख्यात्मक संशोधनाचा अर्थ लिहा.

ल) निरीक्षणाचे प्रकार लिहा.

व) संशोधन प्रश्न म्हणजे काय?

त) व्यष्टी अध्ययनाची व्याख्या लिहा.

थ) असहभागी निरीक्षण म्हणजे काय?

प्र.*2)* खालील सातपैकी पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[5×5=25]**

अ) अर्थनिर्वचनात्मक संशोधनाबद्दल थोडक्यात लिहा.

ब) संशोधन आराखड्याची गरज सांगा.

क) केंद्रीय प्रवृत्तीचे पैलु स्पष्ट करा.

ड) माहितीचे अर्थनिर्वचन म्हणजे काय?

इ) सामाजिक संशोधनातील गोपनियतेचे महत्व.

फ) विचलनाबद्दल थोडक्यात लिहा.

य) यादृच्छिक नमुना निवडीचे गुण आणि मर्यादा लिहा.

प्र.3) खालील सातपैकी पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[5×5=25]**

अ) सामाजिक संशोधनातील नैतिकतेचे स्वरूप सांगा.

ब) सामाजिक संशोधनातील वस्तुनिष्ठतेचे महत्त्व.

क) गृहीतकृत्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

ड) गुणात्मक संशोधन म्हणजे काय?

इ) तथ्य विश्लेषणातील कथनाचा उपयोग थोडक्यात स्पष्ट करा.

फ) व्यष्टी अध्ययनाचा अर्थ आणि स्वरूप स्पष्ट करा.

य) अन्वेषणात्मक संशोधन आराखडा वर्णन करा.

प्र.4) खालील दोनपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **[1×10=10]**

अ) संशोधन अहवालाचे टप्पे सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) नमुना तंत्राचा उद्देश आणि प्रकार सविस्तर वर्णन करा.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5505

[Total No. of Pages : 4

[6464]-106
T.Y.B.A. (SODL)
PSYCHOLOGY
DSE3 - L : Psychological Testing and Experimental Psychology
(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in a sentence each (Any 10). **[10]**

a) Define Psychological test.

b) Define Reliability.

c) What is test-retest reliability?

d) Define Validity.

e) Define Norms.

f) What is problem?

g) What is discriminate validity?

h) What is experiment?

i) Define hypothesis.

j) Define Variable.

k) Define Sampling.

l) What is Psychophysics?

P.T.O.

Q2) Answer only 5 of the following 7 questions in 50-100 words. **[25]**

a) Explain factors that will help us improve reliability of the test.

b) Explain construct validity.

c) Explain Deductive thought.

d) Explain types of problems.

e) What are intervening variables explain with an example.

f) Differentiate between partial and whole learning.

g) What are the features of good research study?

Q3) Short Notes (Any 5) **[25]**

a) Characteristics of Psychological test.

b) Correlation method.

c) Types of Variables.

d) Sources of research problem.

e) Experimental Variance.

f) Method of limits.

g) Nature of Human learning.

Q4) Answer one of the following questions in 150-200 words. **[10]**

a) Discuss different types of questionnaires.

b) Discuss the different types of standard scores in testing.

❋❋❋

Total No. of Questions : 4]

PD5505

[6464]-106
T.Y.B.A. (SODL)
PSYCHOLOGY
DSE3 - L : Psychological Testing and Experimental Psychology
(2019 Pattern) (Annual System)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) एका वाक्यात प्रश्नांचे उत्तर लिहा. (कोणतेही 10) **[10]**

अ) मानसशास्त्रीय चाचणीची व्याख्या द्या.
ब) विश्वसनीयतेची व्याख्या द्या.
क) चाचणी पुर्नचाचणी विश्वसनीयता म्हणजे काय?
ड) यथार्थतेची व्याख्या द्या.
इ) मानकाची व्याख्या द्या.
फ) समस्या म्हणजे काय?
य) भेदक यथार्थता म्हणजे काय?
र) प्रयोग म्हणजे काय?
ल) गृहीतकाची व्याख्या द्या.
व) परिवर्तकाची व्याख्या द्या.
त) नमुनाचयनाची व्याख्या द्या.
थ) मनोभौतिकी म्हणजे काय?

प्र.2) खालील 7 प्रश्नांपैकी कोणत्याही 5 प्रश्नांची उत्तरे द्या. (50 ते 100 शब्दात) **[25]**

अ) चाचणीची विश्वसनीयता सुधारणा करण्यासाठी कोणते घटक मदत करतील ते स्पष्ट करा?
ब) सैद्धांतिक यथार्थता स्पष्ट करा.
क) निगमनात्मक विचार स्पष्ट करा.
ड) समस्येचे प्रकार स्पष्ट करा.
इ) अडथळा/हस्तक्षेप करणारे कोणते परिवर्तक आहेत हे उदाहरणासहीत स्पष्ट करा.
फ) आंशिक आणि समग्र अध्ययनातील भेद स्पष्ट करा.
य) चांगल्या संशोधन अभ्यासाचे वैशिष्टे काय आहेत?

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणत्याही पाच) **[25]**

अ) मानसशास्त्रीय चाचणीचे वैशिष्ट्ये

ब) सहसंबंधात्मक पद्धत

क) परिवर्तकाचे प्रकार

ड) संशोधन समस्येचे स्त्रोत

इ) प्रायोगिक विचलन

फ) मर्यादा पद्धत

य) मानवी अध्ययनाचे स्वरूप

प्र.4) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 150-200 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) प्रश्नावलीच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.

ब) चाचणीतील प्रमाणित गुणांकाच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5506

[Total No. of Pages : 2

[6464]-107

T.Y.B.A. (SODL)

MATHEMATICS

DSE3-N : Metric Spaces and Complex Analysis

(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any ten of the following. **[10]**

a) Is $d(x, y) = |x^3 - y^3|$ a metric on $\mathbb{R}$?

b) Define open set in a metric space.

c) Give an example of an compact metric space.

d) Define connected metric space.

e) Find interior of $A = [1,2)$ in $\mathbb{R}$ with respect to standard metric.

f) Define Cauchy sequence in a metric space.

g) What do you mean by a function $f(z)$ is analytic at a point?

h) Write Cauchy-Riemann equations in polar coordinates for $f(z) = u(r, \theta) + iv(r, \theta)$.

i) Express $f(z) = z^2$ as $f(z) = u + iv$.

j) How will you define the complex sine?

k) State the fundamental theorem of algebra.

l) Find singular points of $f(z) = \dfrac{1}{(z-1)(z-3)}$.

Q2) Attempt any five of the following. **[25]**

a) Prove that in a metric space, every neighborhood is an open set.

b) Show that union of finite number of closed sets is open.

c) Show that any discrete metric space is complete.

d) Prove that every uniformly continuous function is continuous.

e) If A and B are compact subsets of metric space X, then show that $A \cap B$ is compact.

f) Prove that a continuous function maps compact sets into compact sets.

g) Show that $\mathbb{Z}$ is not connected with respect to standard metric.

Q3) Attempt any five of the following. **[25]**

a) Show that the function $f(z) = \overline{z}$ is not differentiable at any point in $\mathbb{C}$.

b) If $u = x^3 - 3xy^2$, then show that there exists a function $v(x, y)$ such that $w = u + iv$ is analytic in a finite region.

c) Find all the values of $(1 + i)^i$.

d) Let $f(z)$ be an analytic function of z and $f'(z)$ be continuous at each point within and on a closed contour C, then prove that $\int_C f(z)dz = 0$.

e) Evaluate $\int_C \overline{z}\, dz$, where C is parameterized by $z(t) = 3t^2 + it$, $1 \le t \le 2$.

f) Find the residue $f(z) = \dfrac{ze^z}{(z-a)^3}$ at the pole.

g) Find Laurent's series of $\dfrac{1}{(z+1)(z+2)}$, valid for $|z| > 3$.

Q4) Attempt any one of the following. **[10]**

a) Prove that a compact subset of a metric is sequentially compact. Hence, show that every compact metric space is complete.

b) State and prove a necessary condition for $f(z)$ to be analytic at a point. Also, show that the function $f(z) = 2xy + i(x^2 - y^2)$ is nowhere analytic.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5507

[Total No. of Pages : 2

[6464]-108
T.Y. B.A.
ENGLISH
DSE - 4A : Introduction to Literary Criticism
(2019 Pattern)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat diagrams wherever necessary.***

Q1) Answer the following questions in a sentence each.(Any 10) **[10]**

a) What is Literary Criticism?

b) Who is the writer of the essay 'The Literature of Knowledge and Literature of Power'?

c) Who's approach towards poetry is more scientific than Plato's?

d) Which essay is a dialogue between Four Speakers?

e) When did the 'Lyrical Ballad's was published?

f) What is the title of T.S.Eliot's critical essay published in 1919?

g) How did Sigmund Freud defined 'ID'?

h) Who believes that paradox can be used to draw out unlikely comparison?

i) What is the meaning of 'Irony' by cleanth Brook?

j) What is mean by 'Catharsis'?

k) Define 'Point of View'.

l) Define 'Satire'.

P.T.O.

Q2) Answer the following questions in about 60-70 words each. (Any 5) **[25]**

a) Explain in brief 'Psychological Criticism'.

b) How Lisideius defend the dramatists of the Seventeenth Century?

c) What is the difference between Plato's and Aristotle's views on mimesis?

d) What makes 'On the Sublime' a critical success?

e) Explain WordsWorth's definition of poetry in brief.

f) What is the difference between Wordsworth's and Coleridge's opinion on 'Fancy'?

g) Explain the Mathew Arnold's view on religion and poetry.

Q3) Answer the following questions in about 60-70 words each. (Any 5) **[25]**

a) Write a short note on 'Eliot's opinion on Tradition'.

b) Which are Lukae's views on Modernism and Realism?

c) How Sigmund Freud intrepreted dreams?

d) What is the difference between Paradox and Irony?

e) Write a short note on the life of Wimsatt and Beardsley.

f) What are the two catagories of 'Allegory'?

g) Write a note on types of Satire.

Q4) Answer the following questions in about 150-160 words each. (Any 1) **[10]**

a) What are the key Features of poet according to William Wordsworth?

b) What are the characteristics of Satire?

♣ ♣ ♣

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5508

[Total No. of Pages : 2

[6464]-109

T.Y. B.A. (SODL)

मराठी (MARATHI)

DSE4-B : वर्णनात्मक भाषाविज्ञान

(2019 Pattern)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना :
1) *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*
2) *उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*

प्रश्न 1) खालीलपैकी दहा प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दांपर्यंत लिहा. **[10]**

अ) मानवी मेंदमध्ये भाषा संपादन करण्याचे जे सामर्थ्य असते त्याला काय म्हणतात?

ब) भाषाभ्यासाच्या पद्धती सांगा.

क) स्वर म्हणजे काय?

ड) स्वनविज्ञानाच्या शाखा सांगा.

इ) बहि:श्वसित स्वन म्हणजे काय?

फ) बलाघात म्हणजे काय?

य) स्वन म्हणजे काय?

र) 'रुप' किंवा रुपिका म्हणजे काय?

ल) वाक्याचे प्रमुख दोन भाग कोणते?

व) वाक्याचे प्रमुख प्रकार किती व कोणते?

श) अर्थविण्यास म्हणजे काय?

ष) गुणव्यंजक अर्थ म्हणजे काय?

P.T.O.

प्रश्न 2) खालीलपैकी पाच प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दांपर्यंत लिहा. **[25]**

अ) 'भाषा हे संज्ञापनाचे सर्वश्रेष्ठ साधन आहे' हे विधान सविस्तर लिहा.

ब) स्वनविज्ञान म्हणजे काय? ते सांगून स्वनविज्ञानाचे स्वरुप स्पष्ट करा.

क) स्वन, स्वनिम, स्वनांतर यातील परस्पर संबंध स्पष्ट करा.

ड) आसयबोधक रुपिम व कार्यकर रुपिम यांतील भेद सांगा.

इ) वाक्य ही संकल्पना स्पष्ट करुन वाक्यांच्या घटकांचा परामर्श घ्या.

फ) स्वनिम निश्चितीची तत्त्वे स्पष्ट करा.

य) अर्थाच्या विविध व्याख्यांच्या आधारे अर्थाचे स्वरुप लिहा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी पाच प्रश्नांची उत्तरे 150 शब्दांपर्यंत लिहा. **[25]**

अ) भाषाभ्यासाचे महत्त्व विशद करा.

ब) वागिंद्रियाचा अर्थ सांगून त्यांची रचना व कार्ये स्पष्ट करा.

क) स्वनिम संकल्पना सांगून स्वनिमची तत्त्वे लिहा.

ड) रुपिका, रुपिम, रुपिकांतर या संकल्पना सांगून त्याच्यातील परस्पर संबंध स्पष्ट करा.

इ) वाक्य म्हणजे काय? ते सांगून वाक्याचे प्रकार सविस्तर लिहा.

फ) मराठी भाषेतील स्वनिम व्यवस्था सविस्तर लिहा.

य) अर्थविन्यासाचे महत्त्व विशद करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी एका प्रश्नांचे उत्तर 200 शब्दांपर्यंत लिहा. **[10]**

अ) भाषेची प्रमुख वैशिष्ट्ये सांगून मानवी जीवनातील भाषेची कार्य स्पष्ट करा.

ब) अर्थ म्हणजे काय? ते सांगून अर्थाचे प्रकार स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5509

[Total No. of Pages : 2

[6464]-110

T.Y. B.A. (SODL)

HINDI (हिंदी)

DSE4-C : भाषा विज्ञान और हिंदी भाषा और उसका विकास

(2019 Pattern)

समय : 3 घंटे] *[पूर्णांक : 70*

सूचनाएँ :
1) *सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।*
2) *दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्नों के पूर्णांक हैं।*

प्रश्न 1) निम्नलिखित में से किन्हीं 10 प्रश्नों के उत्तर एक वाक्य में लिखिए। **[10]**

अ) हिंदी भाषा कौन सी लिपि में लिखि जाती है?

ब) स्वराघात कौन से विज्ञान का गुण है?

क) हिंदी भाषा की कितनी बोलियाँ है?

ड) खड़ीबोली भाषा कौन से क्षेत्र में बोली जाती है?

इ) आधुनिक भारतीय आर्यभाषाओं का समय क्या है?

फ) रूप परिवर्तन के भेद कितने है?

य) भारत की राष्ट्रभाषा कौन सी है?

र) लिपि विकास में पहली लिपि कौन सी है?

ल) पूर्वी अपभ्रंष भाषा का क्षेत्र कौन सा है?

व) अर्थपरिवर्तन के तीन प्रकार कौन से है?

श) भाषा के पाँच अंग कौन से है?

ष) भोलानाथ तिवारी के अनुसार आघात के दो प्रकार कौन से है?

P.T.O.

प्रश्न 2) **निम्नलिखित में से किन्हीं 5 प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए।** **[25]**

अ) नागरी लिपि की विशेषताएँ लिखिए।

ब) रूप और रूपिम में क्या अंतर है स्पष्ट कीजिए।

क) भाषा विज्ञान और भूगोल का संबंध स्पष्ट कीजिए।

ड) अर्थविज्ञान की परिभाषा देकर अर्थपरिवर्तन के कारण बताइए।

इ) भाषा की विशेषताओं पर प्रकाश डालिए।

फ) बोली और भाषा में अंतर स्पष्ट किजिए।

य) राजभाषा और राष्ट्रभाषा में अंतर स्पष्ट कीजिए।

प्रश्न 3) **निम्नलिखित में से किन्हीं 5 प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए।** **[25]**

अ) भाषा की कुछ प्रमुख परिभाषाएँ स्पष्ट कीजिए।

ब) नागरी लिपि का विकासक्रम बताइए।

क) ध्वनि की परिभाषा बताकर उसके गुणों की चर्चा कीजिए।

ड) अर्थपरिवर्तन की दिशाएँ स्पष्ट कीजिए।

इ) ध्वनिविज्ञान का स्वरूप स्पष्ट कीजिए।

फ) हिंदी की प्रमुख बोलियों का परिचय दीजिए।

य) राज्यस्थानी हिंदी का सामान्य परिचय दीजिए।

प्रश्न 4) **निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर विस्तार से लिखिए।** **[10]**

अ) भाषा के विविध रूपों को स्पष्ट कीजिए।

ब) नागरी लिपि का उद्भव और विकास स्पष्ट कीजिए।

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 3

PD-5510

[6464]-111
T.Y. B.A. (SODL)
SANSKRIT (संस्कृत)
DSE4-D : अन्नंभट्टविरचित: तर्कसंग्रह: आणि सदानन्दयतिकृत: वेदान्तसार:
(2019 Pattern)

वेळ : 3 तास] *[एकुण गुण : 70*

सूचना :
1) *सर्व प्रश्न अनिवार्य.*
2) *उजव्या बाजूला दिलेले अंक हे गुण दर्शवितात.*

Q1) **Attempt any 10 from the following :** **[10]**

खालीलपैकी कोणतेही 10 प्रश्न सोडवा.

i) तर्कसंग्रहस्य रचयिता क:?

ii) मनस: लक्षणं किम्?

iii) विभागस्य लक्षणं किम्?

iv) व्याप्तिविशिष्टपक्षधर्मताज्ञानं किमुच्यते?

v) संज्ञासंज्ञिसम्बंधज्ञानं किम्?

vi) संशयस्य लक्षणं लिखत।

vii) अज्ञानस्य शक्तिद्वयं लिखत।

viii) वेदान्तो नाम किम्?

ix) काम्यकर्माणि कानि?

x) वेदान्तानां तात्पर्यं कुत्र वर्तते?

xi) पञ्चप्राणा: के?

xii) शोणो धावति इत्यत्र का लक्षणा स्वीक्रियते?

P.T.O.

Q2) **Translate any five into English or Marathi.** **[25]**

कोणत्याही पाच उताऱ्यांचे इंग्रजी किंवा मराठीमध्ये भाषांतर करा.

i) अखण्डं सच्चिदानन्दमवाङ्मनसगोचरम् ।

आत्मानमखिलाधारमाश्रयेऽभीष्टसिद्धये ।।१।।

अर्थतोऽप्यव्दयानन्दानतीतद्वैतभानतः ।

गुरूनाराध्य वेदान्तसारं वक्ष्ये यथामति ।। २ ।।

ii) असर्पभूतायां रज्जौ सर्पारोपवत् वस्तुनि अवस्त्वारोपः – अध्यारोपः । वस्तु – सच्चिदानन्दमद्वयं ब्रह्म अज्ञानादिसकलजडसमूहोऽवस्तु । अज्ञानं तु सदसभ्द्यामनिर्वचनीयं त्रिगुणात्मकं ज्ञानविरोधि भावरूपं यत्किञ्चिदिति वदन्त्यहमज्ञ इत्याद्यनुभवात् 'देवात्मशक्तिं स्वगुणैर्निगूढाम्' इत्यादिश्रुतेश्च ।

iii) स्थूलभूतानि तु पञ्चीकृतानि । पञ्चीकरणं त्वाकाशादिपञ्चस्वेकैकं द्विधा समं विभज्य तेषु दशसु भागेषु प्राथमिकान्पञ्चभागान्प्रत्येकं चतुर्धा समं विभज्य तेषां चतुर्णां भागानां स्वस्वद्वितीयार्धभागपरित्यागेन भागान्तरेषु योजनम् । तदुक्तम् 'द्विधा विधाय चैकैकं चतुर्धा प्रथमं पुनः स्वस्वेतरद्वितीयांशैर्योजनात्पञ्च पञ्च ते ।।' इति । अस्याप्रामाण्यं नाशङ्कनीयं त्रिवृत्करणश्रुतेः पञ्चीकरणस्याप्युपलक्षणत्वात् ।

iv) समाधिर्द्विविधः सविकल्पको निर्विकल्पश्चेति । तत्र सविकल्पको नाम ज्ञातृज्ञानादिविकल्पलयानपेक्षया अद्वितीयवस्तुनि तदाकाराकारितायाश्चित्तवृत्तेरवस्थानम् । तदा मृन्मयगजादिभानेऽपि मृद्भानवद्वैवतभानेऽप्यद्वैतं वस्तु भासते । तदुक्तम् – 'दृशिस्वरूपं गगनोपमं परम् सकृद्विभातं त्वजमेकमक्षरम् । अलेपकं सर्वगतं यदद्वयम् तदेव चाहं सततं विमुक्तमोम् ।।' इति ।।

v) रूपरहितः स्पर्शवान्वायुः । स द्विविधः नित्योऽनित्यश्च । नित्यः परमाणुरूपः । अनित्यः कार्यरूपः । पुनस्त्रिविधः शरीरेन्द्रियविषयभेदात् । शरीरं वायुलोके । इन्द्रियं स्पर्शग्राहकं त्वक्सर्वशरीरवर्ति । विषयो वृक्षादिकम्पनहेतुः ।।

vi) तत्र प्रत्यक्षज्ञानकरणं प्रत्यक्षम् । इन्द्रियार्थसंनिकर्षजन्यं ज्ञानं प्रत्यक्षम् । तद्द्विविधं निर्विकल्पकं सविकल्पकं चेति । तत्र निष्प्रकारणं ज्ञानं निर्विकल्पकं यथेदं किञ्चित् । सप्रकारकं ज्ञानं सविकल्पकं यथा डित्थोऽयं ब्राह्मणोऽयं श्यामोऽयं पाचकोऽयमिति ।

vii) यत्तु स्वयं धुमाग्निमनुमाय परंप्रतिबोधयितुं पञ्चावयव वाक्यं प्रयुज्यते तत्परार्थानुमानम् । यथा पर्वतो वह्निमान्धुमत्वाद्यो यो धूमवान्स वह्निमान्यथा महानसः तथा चायं तस्मात्तथेति । अनेन प्रतिपादिताल्लिङ्गात्परोऽप्यग्निं प्रतिपद्यते ।

***Q3)* Write short notes on any five.** **[25]**

कोणत्याही पाच टीपा लिहा.

i) **आत्मा**

ii) **उपमानप्रमाणम्**

iii) **पञ्च हेत्वाभासाः**

iv) **शब्दप्रमाणम्**

v) **पञ्चीकरणम्**

vi) **अपवादः**

vii) **जीवन्मुक्तः**

Q4) Write an essay on **प्रत्यक्ष प्रमाण**. **[10]**

''प्रत्यक्ष प्रमाण या विषयावर निबंध लिहा.

OR

Explain the nature of ''**अज्ञान**'' according to vedantasara.

वेदान्तसारानुसार अज्ञानाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5511

[Total No. of Pages : 4

[6464]-112
T.Y. B.A. (SODL)
HISTORY
DSE 4-E : Constitutional Development in India (1773 to 1853 and 1858 to 1950)
(2019 Pattern)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Write the answers to the following questions in one sentence (any ten) : [10]**

a) What is Vakhar?
b) Which regulatory Act was the Supreme Court established in the province of Bengal.
c) Which ministers were appointed in the British parliment to look after the affairs of India?
d) The central Bilateral Ligislature was created under which act?
e) Who was included in the class voting team?
f) When was the report of the simon commission published?
g) Which act did East India company's monopoly in India trade with China come to an end?
h) Emergency can be imposed an someones advice.
i) How many articles are there in the constitution of India.
j) When was the Indian Independence Act passed by the British Parliament?
k) When Lard Mountbatten announced the plan of partition of India.
l) When was Simon commission report published?

Q2) **Write answers to the following questions in 100 words (any five) :[25]**

a) Write information about any five provisions of the Amendment Act 1919.
b) Explain the significance of Morley minto Act of 1909.
c) Explain the major provision of the Indian Act 1861.
d) State the background of Nehru Report.
e) Explain the background of the Act of 1853.
f) What amendments were made by the Research Act 1781?
g) Explain the important provisions of the India Act 1891.

Q3) Write short note (any Five) : **[25]**

a) Simla perished

b) Rajaji Yojana.

c) Wavell scheme.

d) Cripps mission recommendations.

e) Queen's manifesto.

f) Third Round Table conference.

g) Rebert clive.

Q4) Write answers to the following questions in 200 words (any one) :[10]

a) State the provisions of the India Act 1858 and explain its significance.

b) State the salient features of the constitution of India.

Total No. of Questions : 4]

PD-5511

[6464]-112
T.Y. B.A. (SODL)
HISTORY
DSE 4-E : Constitutional Development in India
(1773 to 1853 and 1858 to 1950)
(2019 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दहा) : **[10]**

अ) वश्वार म्हणजे काय?

ब) बंगाल प्रांतात सर्वोच्च न्यायालय कोणत्या नियामक कायद्याने उभारण्यात आले.

क) भारताचा कारभार पाहण्यासाठी ब्रिटीश संसदेत कोणत्या मंत्र्याची नियुक्ती करण्यात आली.

ड) कोणत्या कायद्याने मध्यवर्ती द्विगृही कायदे मंडळ निर्माण करण्यात आले.

इ) वर्गमतदार संघात कुणाचा समावेश करण्यात आला.

फ) सायमन कमिशनचा अहवाल कधी प्रकाशित झाला.

य) कोणत्या कायद्याने ईस्ट इंडिया कंपनीची चीन बरोबरची व्यापारातील मक्तेदारी संपुष्टात आली.

र) आणीबाणी कुणाच्या सल्याने लागू करण्यात येते?

ल) भारतीय राज्यघटनेत एकूण किती कलमे आहेत.

व) भारतीय स्वातंत्र्याचा कायदा ब्रिटिश पार्लमेंटने कधी मंजूर केला.

श) लॉर्ड माउंट बॅटन यांनी भाराताच्या फाळणीची योजना कधी जाहीर केली.

ष) सायमन कमिशनचा अहवाल कधी प्रकाशित झाला.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची 100 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) : **[25]**

अ) 1919 च्या सुधारणा कायद्याच्या कोणत्याही पाच तरतुदीची माहिती लिहा.

ब) 1909 च्या मोर्ले मिंटो कायद्याचे महत्व स्पष्ट करा.

क) भारत विषयक कायदा 1861 च्या प्रमुख तरतुदी स्पष्ट करा.

ड) नेहरू अहवालाची पार्श्वभूमी सांगा.

इ) 1853 च्या कायद्याची पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

फ) संशोधनात्मक कायदा 1781 द्वारे कोणत्या दुरूस्त्या करण्यात आल्या.

य) 1891 च्या भारत विषयक कायद्यातील महत्वाच्या तरतूदी स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टीप लिहा (कोणत्याही पाच) **[25]**

अ) सिमला परिषद

ब) राजाजी योजना

क) वेव्हेल योजना

ड) क्रिप्स मिशनच्या शिफारशी

इ) राणीचा जाहीरनामा

फ) तिसरी गोलमेज परिषद

य) रॉबर्ट क्लाईव

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांचे 200 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : **[10]**

अ) भारत विषयक कायदा 1858 कायद्याच्या तरतुदी सांगून त्याचे महत्व स्पष्ट करा.

ब) भारतीय राज्यघटनेची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5512

[Total No. of Pages : 4

[6464]-113

T.Y.B.A. (SODL)

ECONOMICS

DSE4-G : Public Finance

(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***

2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in 20 words. (Any Ten) **[10]**

a) Which taxes include goods tax, service tax, entertainment tax, excise duty?

b) What is a tax collected from a person whom the government wants to pay tax called?

c) Who laid down the rule for the growing function of the state?

d) What is called the science which deals with the method of raising and spending the revenue of the government?

e) What is the estimate of government expenditure and revenue for the next year?

f) When was the implementation of Goods and Services Tax started in India?

g) What is the contribution of citizens to the state?

h) What are the instruments of fiscal policy?

i) Who establishes the Finance commission?

j) What are the loans taken from the people of the country or from various financial institutions?

k) Which country first introduced GST?

l) Expenditure on the production of capital goods in an economy is an expenditure called.

Q2) Write the answer of following questions. (Any five) **[25]**

a) Explain the instrument of Fiscal Policy.

b) Write the sources of Public Revenue.

c) Write the Nature of Budget.

d) Explain the determinants of tax burden.

e) Write the objectives of deficit Financing.

f) Do the Critical evaluation of Functional methodology of finance Commission.

g) Explain the role of public finance in Economic Development.

Q3) Write short Notes. (Any five) **[25]**

a) State the importance of Public debt.

b) Explain the merits of Direct tax.

c) Explain the role of deficit financing in developing.

d) Explain the Objectives of Fiscal policy.

e) Which are the repayment methods of public debt?

f) Do the Classification of Budget.

g) Write the types of Goods and service tax.

Q4) Explain in detail the answer of the following questions. (Any one) **[10]**

a) What is Indirect tax? Explain the merits of Direct tax.

b) Explain in detail the reasons of growth in public expenditure.

❃ ❃ ❃

Total No. of Questions : 4]

PD5512

[6464]-113
T.Y.B.A. (SODL)
ECONOMICS
DSE4-G : Public Finance
(2019 Pattern) (Annual System)
(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील प्रश्नांची 20 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दहा) **[10]**

अ) वस्तू कर, सेवा कर, करमणूक कर, उत्पादन शुल्क या करांचा समावेश कोणत्या करांमध्ये होतो?

ब) ज्या व्यक्तिने कर भरावा असे सरकारला वाटते त्या व्यक्तिकडून घेण्यात येणाऱ्या कराला काय म्हणतात?

क) राज्याच्या वाढत्या कार्याचा नियम कोणी मांडला?

ड) सार्वजनिक सत्तांच्या उत्पन्न मिळविण्याच्या व खर्च करण्याच्या पद्धतीशी ज्याचा संबंध आहे त्या शास्त्राला काय म्हणतात?

इ) शासनाच्या खर्चाचा आणि महसुलाचा पुढील वर्षाचा अंदाज म्हणजे काय?

फ) भारतात वस्तू व सेवा करांची अंमलबजावणी करण्यास कधी सुरूवात झाली?

य) राज्यासाठी नागरिकांनी केलेले अंशदान म्हणजे काय?

र) राजकोषीय धोरणाची साधने कोणते?

ल) वित्त आयोगाची स्थापना कोण करते?

व) देशातील जनतेकडुन किंवा विविध वित्तीय संस्थांकडून घेतलेले कर्ज म्हणजे कोणती कर्जे?

त) सर्वप्रथम कोणत्या देशाने जीएसटी ची सुरूवात केली?

थ) अर्थव्यवस्थेत भांडवली वस्तूंच्या निर्मितीसाठी केला जाणारा खर्च म्हणजे कोणता खर्च होय?

प्र.2) खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही पाच) **[25]**

अ) राजकोषीय धोरणाची साधने स्पष्ट करा.

ब) सार्वजनिक महसुलाचे स्त्रोत लिहा.

क) अंदाज पत्रकाचे स्वरूप लिहा.

ड) करभार पात्रतेचे निर्धारक घटक लिहा.

इ) तुटीच्या अर्थभरण्याची उद्दिष्टे कोणते ते लिहा?

फ) वित्त आयोगाच्या कार्यपद्धतीचे टीकात्मक परीक्षण करा.

य) सार्वजनिक आयव्ययाची आर्थिक विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणतेही पाच) **[25]**

अ) सार्वजनिक कर्जाचे महत्त्व सांगा.

ब) प्रत्यक्ष कराचे फायदे सांगा.

क) विकसनशील देशात तुटीच्या अर्थभरण्याची भूमिका स्पष्ट करा.

ड) राजकोषीय धोरणाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

इ) सार्वजनिक कर्जाच्या परतफेडीची मार्ग कोणते ते लिहा?

फ) अंदाजपत्रकाचे वर्गीकरण करा.

य) वस्तू व सेवा कराचे प्रकार लिहा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची उत्तरे सविस्तरपणे स्पष्ट करा. (कोणताही एक) **[10]**

अ) अप्रत्यक्ष कर म्हणजे काय व प्रत्यक्ष कराचे गुण दोष लिहा.

ब) भारतातील सार्वजनिक खर्चाच्या वाढीची कारणे सविस्तर स्पष्ट करा.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5513

[Total No. of Pages : 4

[6464]-114
T.Y. B.A. (SODL)
POLITICAL SCIENCE
DSE4 - H : International Relations
(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Attempt any ten out of twelve from the following. **[10]**

a) When did the first world war take place?

b) What is the period of world war- II?

c) _____ This is known as the period of cold war.

d) What are the approaches to international relations?

e) Which Approach values ideals?

f) ______ approach values power.

g) Which approach Hons Morganthay support?

h) When was the United Nations organization established?

i) Which element is included in environment?

j) When was the IMF established?

k) When was the SAARC established?

l) What is south- south cooperation?

P.T.O.

Q2) Attempt any five out of seven from the following. **[25]**

a) Write the importance of international relations.

b) Explain the idealistic approach.

c) Explain the system approach.

d) Write the causes of world war - II

e) Write the causes of cold war.

f) Write the structure of United Nations organization.

g) Explain the SAARC.

Q3) Attempt any five out of seven from the following. **[25]**

a) Explain the realistic approach.

b) Explain the reforms of United Nations organization.

c) Explain the ASEAN.

d) Explain the Marxist approach.

e) Explain the evolution of globalization.

f) Explain the dialogue in North- South relationship.

g) Write the types of terrorism.

Q4) Attempt any one out of two from the following. **[10]**

a) Explain the Nature and scope of international relations.

b) Explain the Non- Aligned movement.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

PD5513

[6464]-114

T.Y. B.A. (SODL)

POLITICAL SCIENCE

DSE4 - H : International Relations

(2019 Pattern) (Annual System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी बारा प्रश्नापैकी दहा प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[10]**

अ) पहिले महायुध्द केंव्हा झाले?

ब) दुसऱ्या महायुध्दाचा कालखंड कोणता आहे?

क) .... हा शितयुध्दाचा कालखंड म्हणून ओळखला जातो.

ड) आंतरराष्ट्रीय संबंधाचे दृष्टीकोण कोणते आहेत?

इ) कोणता दृष्टीकोण आदर्शांना महत्त्व देतो?

फ) .... दृष्टीकोण सत्तेला महत्त्व देतो.

य) हाँस मॉर्गेथॉ कोणत्या दृष्टीकोणाचे समर्थक आहेत?

र) संयुक्त राष्ट्र संघटनेची स्थापना केंव्हा झाली?

ल) पर्यावरणामध्ये कोणत्या घटकांचा समावेश होतो?

व) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीची स्थापना केंव्हा झाली?

त) सार्क संघटनेची स्थापना केंव्हा झाली?

थ) दक्षिण-दक्षिण सहकार्य म्हणजे काय?

प्र.2) खालील सात प्रश्नांपैकी पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[25]**

अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधाचे महत्त्व लिहा.

ब) आदर्शवादी दृष्टीकोण स्पष्ट करा.

क) व्यवस्थावादी दृष्टीकोण स्पष्ट करा.

ड) दुसऱ्या महायुध्दाची कारणे लिहा.

इ) शितयुध्दाची कारणे लिहा.

फ) संयुक्त राष्ट्र संघटनेची रचना लिहा.

य) दक्षिण आशियाई प्रादेशिक सहकारी संघटना स्पष्ट करा.

प्र.3) खालील सात प्रश्नांपैकी पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[25]**

अ) वास्तववादी दृष्टीकोण स्पष्ट करा.

ब) संयुक्त राष्ट्र संघटनेतील सुधारणा स्पष्ट करा.

क) आसियान संघटना स्पष्ट करा.

ड) मार्क्सवादी दृष्टीकोण स्पष्ट करा.

इ) जागतिकीकरणाची उत्क्रांती स्पष्ट करा.

फ) उत्तर – दक्षिण संबंधातील संवाद स्पष्ट करा.

य) दहशतवादाचे प्रकार लिहा.

प्र.4) खालील दोनपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **[10]**

अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधाचे स्वरूप आणि व्याप्ती लिहा.

ब) गटनिरपेक्ष (अलिप्ततावादी) चळवळ स्पष्ट करा.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5514

[Total No. of Pages : 4

[6464]-115

T.Y.B.A. (SODL)

PUBLIC ADMINISTRATION

DSE4 - J : Administrative Thinkers

(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any ten out of 12 questions. **[10]**

a) Which is the famous book of Kautilya?

b) Who is the father of public administration?

c) Which the western thinker compared is Kautilya?

d) What is self-realization?

e) Who is the father of scientific managements?

f) Which is the famous book of Woodrow Wilson?

g) What is Adhikar-pada Tradition?

h) What are the important principles of Max Weber?

i) What is Janapada?

j) What is Leadership?

k) Which of the books of Frederick Taylor?

l) What is Vijigishu?

P.T.O.

Q2) Attempt any five questions. **[25]**

a) Give brief information about Kautilya's 'Arthashastra'.

b) Explain Weber's ideal model of bureaucracy.

c) Explain Karl Marx's views on bureaucracy.

d) Explain Pandit Nehru's Thought on bureaucracy.

e) Who is the administrative thinker of the 20th Century?

f) What is Scientific Management?

g) Explain the principles of Scientific Management.

Q3) Attempt any five questions. **[25]**

a) Explain the Kautilya's views on administrative corruption.

b) Who is Amatya?

c) Explain Pandit Nehru's socialism.

d) Explain Pandit Nehru's views on decentralization of democracy.

e) Critically examine the ideas of Woodrow Wilson.

f) Write notes on intelligence systems described by Kautilya.

g) What is Knowledgeable Society?

Q4) Attempt any one question. **[10]**

a) Discuss the administrative principle of Kautilya.

b) Explain Peter Drucker's concept of Knowledge Worker's.

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 4]

PD5514

[6464]-115

T.Y.B.A. (SODL)

PUBLIC ADMINISTRATION

DSE4 - J : Administrative Thinkers

(2019 Pattern) (Annual System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. *1)* खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे एका वाक्यात लिहा. **[10]**

अ) कौटिल्यांचा प्रसिद्ध ग्रंथ कोणता?

ब) लोकप्रशासनाचा जनक कोण?

क) कौटिल्याची तुलना कोणत्या पाश्चात्य विचारवंताशी होते?

ड) आत्मसिद्धी म्हणजे काय?

इ) शास्त्रीय व्यवस्थापनाचा जनक कोण?

फ) वुड्रो विल्सनचा प्रसिद्ध ग्रंथ कोणता?

य) अधिकार पद परंपरा म्हणजे काय?

र) मॅक्स वेबरचे महत्त्वाचे तत्वे सांगा.

ल) 'जनपद' म्हणजे काय?

व) 'नेतृत्व' म्हणजे काय?

त) फ्रेडरिक टेलरचा ग्रंथ कोणता?

थ) विजीगिषू म्हणजे काय?

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[25]**

अ) कौटिल्यांच्या 'अर्थशास्त्रा' विषयी माहिती लिहा.

ब) वेबरच्या नोकरशाहीचे आदर्श प्रारूप सांगा.

क) कार्ल मार्क्सचे नोकरशाही संबंधीचे विचार सांगा.

ड) पंडित जवाहरलाल नेहरू यांचे नोकरशाही संबंधीचे विचार सांगा.

इ) विसाव्या शतकातील प्रशासकीय विचारवंताचे विचार सांगा.

फ) शास्त्रीय व्यवस्थापन म्हणजे काय?

य) शास्त्रीय व्यवस्थापनाची तत्वे सांगा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[25]**

अ) कौटिल्याचे प्रशासकीय भ्रष्टाचारा संबंधीचे विचार सांगा.

ब) 'अमात्य' म्हणजे कोण?

क) पंडित नेहरूचा समाजवाद सांगा.

ड) नेहरूचे लोकशाही विकेंद्रीकरण सांगा.

इ) वुड्रो विल्सनच्या विचारांचे टिकात्मक परिक्षण करा.

फ) कौटिल्यांनी वर्णन केलेल्या गुप्तचर यंत्रणेवर टिपा लिहा.

य) 'ज्ञानधारित समाज' म्हणजे काय?

प्र.4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. **[10]**

अ) कौटिल्याच्या प्रशासकीय तत्वाची चर्चा करा.

ब) पीटर ड्रकरची ज्ञानधारित कामगार ही संकल्पना स्पष्ट करा.

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5515

[Total No. of Pages : 4

[6464]-116

T.Y.B.A. (SODL)

SOCIOLOGY

DSE4 - K : Contemporary Indian Society and Indian Society : Changes and Challenges

(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any ten out of twelve from the following. **[10]**

a) Write two problems of Urbanization.

b) What is Democracy?

c) Explain the meaning of Colonialism.

d) Explain the concept of online Education.

e) Explain the concept of Modernization.

f) Write the types of Media.

g) Write two characteristics of Globalization.

h) What is a migration?

i) Explain the concept of Green Revolution.

j) Write the main objective of MGNREGA.

k) Write the meaning of Nation Building.

l) What is secularism?

Q2) Attempt any five out of seven from the following. **[25]**

a) Describe the issues of Garbage and Transport.

b) Explain the contribution of Pandit Nehru in Nation Building.

c) Explain the characteristics of Globalization.

d) Describe the concept of Public Health Sector.

e) Write short note on Nation Building.

f) Write short note on Economic Policy 1991.

g) Explain the characteristics of New Education Policy.

Q3) Attempt any five out of seven from the following. **[25]**

a) Explain the necessity of online Education.

b) Explain the types of Pollution.

c) Explain the concept of Democracy and Media.

d) Explain the concept of social movement.

e) Write short note on Land Acquisition.

f) Describe the media in post truth Era.

g) Explain the issues of drinking water.

Q4) Attempt any one out of two from the following. **[10]**

a) Explain the causes of Farmers suicide.

d) Write an essay on New Education Policy.

✤✤✤✤

Total No. of Questions : 4]

PD5515

[6464]-116
T.Y.B.A. (SODL)
SOCIOLOGY
DSE4 - K : Contemporary Indian Society and Indian Society : Changes and Challenges
(2019 Pattern) (Annual System)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[10]**

अ) शहरीकरणाच्या दोन समस्या लिहा.

ब) लोकशाही म्हणजे काय?

क) वसाहतवादाचा अर्थ स्पष्ट करा.

ड) ऑनलाइन शिक्षण संकल्पना स्पष्ट करा.

इ) आधुनिकीकरण संकल्पना स्पष्ट करा.

फ) माध्यमांचे प्रकार लिहा.

य) जागतिकीकरणाची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.

र) स्थलांतर म्हणजे काय?

ल) हरित क्रांतीची संकल्पना स्पष्ट करा.

व) मनरेगाचे प्रमुख उद्दिष्टे लिहा.

त) राष्ट्र निर्मितीचा अर्थ लिहा.

थ) धर्मनिरपेक्षता म्हणजे काय?

प्र.2) कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[25]**

अ) कचरा आणि वाहतुक समस्यांचे वर्णन करा.

ब) राष्ट्र निर्मितीत पंडित नेहरू यांचे योगदान स्पष्ट करा.

क) जागतिकीकरणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ड) सार्वजनिक आरोग्य क्षेत्र संकल्पनेचे वर्णन करा.

इ) राष्ट्र निर्मिती यावर टिप लिहा.

फ) आर्थिक धोरण 1991 वर टीप लिहा.

य) नवीन शैक्षणिक धोरणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.3) कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[25]**

अ) ऑनलाइन शिक्षणाची आवश्यकता स्पष्ट करा.

ब) प्रदूषणाचे प्रकार स्पष्ट करा.

क) लोकशाही आणि माध्यमे या संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) सामाजिक चळवळ ही संकल्पना स्पष्ट करा.

इ) भू-संपादनावर टीप लिहा.

फ) सत्योत्तर युगातील माध्यमांचे वर्णन करा.

य) पिण्याच्या पाण्याची समस्या स्पष्ट करा.

प्र.4) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **[10]**

अ) शेतकरी आत्महत्येची कारणे स्पष्ट करा.

ब) नवीन शैक्षणिक धोरणावर निबंध लिहा.

✤✤✤✤

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5516

[Total No. of Pages : 3

[6464]-117

T.Y.B.A. (SODL)

MATHEMATICS

DSE4 - N : Ordinary Differential Equations and Partial Differential Equations

(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicates full marks.*

Q1) Attempt any ten of the following. **[10]**

a) State the term 'Linear differential equation'.

b) Find the degree of differential equation $\left(\frac{d^3y}{dx^3}\right)+\left(\frac{d^2y}{dx^2}\right)^4-\left(\frac{dy}{dx}\right)=\ln x$.

c) Give an example of non-homogeneous linear differential equation.

d) Check whether $(\cos x-\sin y)dx+(\cos y-\sin x)dy=0$ is exact differential equation?

e) State the term 'Interval of convergence' for the power series.

f) Find the characteristic equation corresponding to the differential equation $3y''-5y'+56y=0$.

g) Form the partial differential equation by eliminating the arbitrary constants a and b from $z=(x+a)(y+b)$.

h) State the term 'singular integral' of a partial differential equation.

i) Evaluate Wronskian $W(x^2+2x, 4)$ at $x=1$.

j) State the term 'Normal plane.'

k) Check whether Pfaffian differential equation $yzdx+2xzdy-3xydz=0$ is exact?

l) State the Clairaut form of a partial differential equation.

Q2) Answer any five of the following: **[25]**

a) Solve the differential equation $\left(\frac{d^2y}{dx^2}+1\right)^2\left(\frac{dy}{dx}-1\right)=0$.

b) Find the particular integral of differential equation $(D^2+4D+4)y=\sinh 2x$.

c) Show that $y = 3e^{2x} + e^{-2x} - 3x$ is solution of the initial value problem

$$y''-4y=12x, y(0)=4, y'(0)=1.$$

d) Solve the initial value problem $2y''+5y'-3y=0,\ y(0)=1, y'(0)=4$.

e) Check whether the differential equation $(x^2y - 2xy^2)dx + (3x^2y - x^3)dy = 0$ is exact? Find the integrating factor if it is non-exact.

f) Determine the radius of convergence of the power series $\sum_{n=1}^{\infty}\frac{(x-6)^n}{n^n}$.

g) Check whether $x = 0$ is an ordinary point of differential equation $2x^2y'' + 7x(x + 1)y' - 3y = 0$.

Q3) Answer any five of the following. **[25]**

a) Solve the partial differential equation $p + q = \sin x + \sin y$.

b) Solve the first order linear differential equation $\frac{dy}{dx}=x+y+1$.

c) Find the general solution of $x(y^2 - z^2)p - y(z^2 + x^2)q = (x^2 + y^2)z$.

d) Prove that the system of equations

$$p^2+q^2-1=0,$$
$$(p^2+q^2)x-pz=0$$

is compatible and find one parameter family of common solutions.

e) Find the complete integral of partial differential equation $z = px + qy + pq$.

f) Show that the pfaffian differential equation $ydx + xdy + 2zdz = 0$ is integrable. Also find it's integral.

g) Using Charpit's method find the complete integral of $x^2p^2 + y^2q^2 - 4 = 0$.

Q4) Answer any one of the following: **[10]**

a) Using power series method solve the differential equation $y' - y = 0$.

b) Let $u(x, y)$ and $v(x, y)$ be functions such that $\frac{\partial v}{\partial y} \neq 0$ and $\frac{\partial(u,v)}{\partial(x,y)} = 0$. Then prove that there exists a relation $F(u, v) = 0$ not involving x and y explicitly.

☼ ☼ ☼

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5517

[Total No. of Pages : 2

[6464]-118
T.Y. B.A. (SODL)
ENGLISH
SEC 4-A : Mastering Life Skills and Life Values
(2019 Pattern)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Attempt Any Ten out of Twelve from the following**: **[10 × 1 = 10]**

a) What are the limiting factors in Rational decision-making according to Richard Snyder?

b) Give the types of value.

c) Mention any two common errors that affect the decision-making process and the decision.

d) How are the Instrumental values different from Terminal Values?

e) What is brainstorming?

f) Give four tips to develop good aesthetic skills in design.

g) Name the techniques that have been effective in enhancing creativity.

h) What are the foundations of faithfulness?

i) Which key skills are included in critical thinking?

j) State two ways to improve your empathy skills.

k) What are the benefits of time management?

l) Mention any four psychological values.

P.T.O.

Q2) **Attempt Any Five out of Seven from the following: [5 × 5 = 25]**

a) How do life skills benefit people in their day - to - day life?

b) What are the characteristics of a self-actualized individual?

c) What is interpersonal trust important?

d) Explain Stress Management Techniques.

e) How is human being benefitted by the human values?

f) What is the difference between personal and professional ethics?

g) What are the benefits of discovering our own key personal values?

Q3) **Attempt Any Five out of Seven from the following: [5 × 5 = 25]**

a) What are the benefits of life skills for an Individual, family, society and a nation?

b) What are the steps involved in decision-making.

c) Write a note on creative process.

d) What is the importance of Cooperation in an organization? Explain in brief.

e) Write a short note on Self-Awareness.

f) Write a short note on values for Managers and deterioration of management values.

g) Why are moral values important in a student's life?

Q4) **Attempt Any One out of Two from the following: [1 × 10 = 10]**

a) What do you understand by Interpersonal Skills? Is it important to acquire Interpersonal Skills? Why?

b) Write a descriptive note on the factors that enhance and hill creativity.

♣ ♣ ♣

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5518

[Total No. of Pages : 2

[6464]-119

T.Y. B.A. (SODL)

MARATHI (मराठी)

SEC4-B : कार्यक्रम संयोजनातील भाषिक कौशल्ये

(2019 Pattern)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.*

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दांत लिहा : **[10]**

अ) परिषदेचे प्रकार लिहा.

ब) मेळाव्याचे कोणतेही दोन प्रकार लिहा.

क) कवी संमेलन म्हणजे काय?

ड) मुद्रित माध्यमे कोणकोणते आहेत?

इ) सामाजिक कार्यक्रम कशाला म्हणतात?

फ) मराठी भाषा दिन कोणत्या साहित्यकाराच्या जन्मदिवशी साजरा केला जातो?

य) जाहिरातीस कोणती कला म्हटले जाते?

र) वाचन प्रेरणा दिन केव्हा साजरा केला जातो?

ल) दूरदर्शन हे कोणत्या स्वरूपाचे माध्यम आहे?

व) बातमीचे घटक लिहा.

श) कार्यक्रम संयोजनातील कोणतेही दोन घटक लिहा?

ष) भाषणाचे कोणतेही दोन प्रकार लिहा?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दांत लिहा : **[25]**

अ) भाषणाचा कोणताही एक प्रकार स्पष्ट करा?

ब) मानपत्र लेखन याविषयी माहिती लिहा.

क) कार्यक्रमातील निवेदनात भाषेचा वापर कसा केला जातो यावर टीप लिहा.

ड) 'फेसबुक' विषयी माहिती लिहा.

इ) कार्यक्रम पत्रिका लेखनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

फ) 'झूम' वरील व्याख्यान या विषयी माहिती लिहा.

य) मराठी भाषा पंधरवडा विषयी माहिती लिहा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दांत लिहा : **[25]**

अ) आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्र म्हणजे काय?

ब) समिती अथवा उपसमितीची बैठक म्हणजे काय?

क) कार्यक्रम निमंत्रण पत्रिका म्हणजे काय?

ड) पुस्तक प्रदर्शन उपक्रमाविषयी माहिती लिहा.

इ) जाहिरातीचे कार्य लिहा.

फ) 'युट्युब' विषयी माहिती लिहा.

य) बातमी लेखनाचा मथळा म्हणजे काय?

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 200 शब्दांत लिहा : **[10]**

अ) भाषेचे स्वरूप स्पष्ट करून प्रकार स्पष्ट करा.

ब) कार्यक्रम अहवाल लेखन म्हणजे काय? हे सांगून कार्यक्रम अहवाल लेखन करताना कोणती काळजी घ्यावी ते सविस्तर लिहा.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5519

[Total No. of Pages : 2

[6464]-120

T.Y. B.A. (SODL)

HINDI (हिंदी)

SEC 4C : पटकथा लेखन और साहित्य और फिल्मांतरण

(2019 Pattern)

समय : 3 घंटे] *[पूर्णांक : 70*

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्नों के पूर्णांक हैं।

प्रश्न 1) निम्नलिखित में से किन्हीं दस प्रश्नों के उत्तर एक वाक्य में लिखिए। **[10]**

अ) पटकथा का बीज बिंदु क्या है?

ब) पटकथा लेखन के दो मुख्य घटक लिखिए।

क) 'विज्ञापन' किसे कहते है?

ड) 'पटकथा' शब्द किन दो शब्दों के योग से बना है?

इ) संवाद किसे कहते है?

फ) 'दीवार' फिल्म का निर्देशन किसने किया?

य) सिनेमा के प्रचलित पर्याय कौनसे है?

र) भारत की पहली सवाक फिल्म कौन सी है?

ल) समानांतर सिनेमा की शुरूआत कब हुई?

व) 'सारा आकाश' उपन्यास के उपन्यासकार कौन है?

श) साहित्यिक कृति का फिल्मांतरण कितने प्रकार का होता है?

ष) 'तीसरी कसम' फिल्म के नायक और नायिका का नाम लिखिए।

P.T.O.

प्रश्न 2) निम्नलिखित में से किन्ही पाँच प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **[25]**

अ) पटकथा लेखन के मुख्य घटकों का परिचय दीजिए।

ब) पटकथा लेखन में संवाद के महत्त्व को स्पष्ट कीजिए।

क) टेलीविजन पर प्रकाशित होने वाले विज्ञापन के प्रकार लिखिए।

ड) सिनेमा की विभिन्न परिभाषाएँ लिखिए।

इ) फीचर फिल्मों से क्या तात्पर्य है?

फ) फिल्मांतरण के प्रकार बताइए।

य) समानांतर सिनेमा का संक्षिप्त परिचय दीजिए।

प्रश्न 3) निम्नलिखित में से किन्ही पाँच प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **[25]**

अ) पटकथा की विभिन्न परिभाषाएँ लिखिए।

ब) पटकथा लेखन के इतिहास को स्पष्ट कीजिए।

क) हिंदी सिनेमा के अभिनय तत्त्व को स्पष्ट कीजिए।

ड) धारावाहिक के प्रचलित प्रकारों का परिचय दीजिए।

इ) हिंदी फीचर फिल्मों के विभिन्न रूप कौन से हैं?

फ) फिल्मांतरण का महत्त्व स्पष्ट कीजिए।

य) वृत्तचित्र (डॉक्युमेंट्री) की पटकथा पर प्रकाश डालिए।

प्रश्न 4) निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर विस्तार से लिखिए। **[10]**

अ) फिल्मांतरण का अर्थ बताकर उसके स्वरूप को स्पष्ट कीजिए।

ब) सिनेमा की परिभाषा देकर साहित्य और सिनेमा के अंतर्संबंध पर प्रकाश डालिए।

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5520

[Total No. of Pages : 4

[6464]-121

T.Y. B.A. (SODL)

SANSKRIT (संस्कृत)

SEC4-D : INTRODUCTION TO MANUSCRIPTOLOGY AND SANSKRIT WRITING SKILLS

(2019 Pattern)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

सूचना : 1) *सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.*
2) *उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.*

Q1) खालीलपैकी <u>कोणतेही दहा</u> प्रश्न सोडवावेत. **[10]**

Attempt <u>any ten</u> from the following.

i) न निश्चितार्थाद्विरमते धीराः। (वाक्य शुद्ध करून लिहा)

(Correct the sentence and rewrite)

ii) किं अहं तव अपकृतम्? (वाक्य शुद्ध करून, पुनः लिहा)

(Correct the sentence and rewrite)

iii) कस्मिंश्चिद धिष्ठाने चत्वारि वयस्थाः आसन्। (वाक्य शुद्ध करून, पुनः लिहा)

(Correct the sentence and rewrite)

iv) .... गम्यते। ('युष्मद्' शब्दाचे योग्य रूप लिहा)

(Write a proper form of the word 'युष्मद्')

v) अलं ....। ('क्रोध' या शब्दाचे योग्य रूप लिहा)

(Write a Correct form of the word 'क्रोध')

vi) माणवकः .... पराजयते। ('अध्ययन' शब्दाचे योग्य रूप लिहा)

(Write a proper form of the word 'अध्ययन')

vii) भारतदेशे कस्यां भाषायां विद्यमानानां हस्तलिखितानां सङ्ख्या अधिका वर्तते?

viii) राष्ट्रीय पाण्डुलिपि मिशन इति प्रकल्पस्य सञ्चालनं भारतसर्वाकारस्य कः विभागः कुरूते?

ix) हस्तलिखितानां कृते लेखनाय किं साधनवस्तु भारतदेशे प्रथमतः प्रायुज्जत?

अ) ताम्रपटः ब) पाषाणः

क) हस्तनिर्मितकर्गजः ड) पत्रम्

x) हस्तलिखिते यदा 'पुनः २' इति लिखितं तदा तस्य अर्थः कः?

xi) भारतदेशे शिलाभिलेखानां कृते प्रयुक्ता प्राचीना लिपिः का विद्यते?

xii) ब्राह्मीलिपेः उत्पत्तिः कस्मात् लिपिसमूहाज्जाता इति प्रिन्सपेमहोदयेन व्याहृतः?

Q2) खालीलपैकी <u>कोणतेही पाच</u> प्रश्न सोडवा. **[25]**

Attempt <u>any five</u> from the following.

i) हस्तलिखितांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Explain importance of a manuscript tradition.

ii) भारतीय हस्तलिखितांतून दिसून येणारे विषय यावर टीप लिहा.

Write a note on topics appearing in manuscripts in India.

iii) हस्तलिखितांचे नोंदणीकरण यावर टीप लिहा.

Write a note on manuscript cataloguing.

iv) हस्तलिखितांसाठीचे लेखन साहित्य यावर टीप लिहा.

Write a note on writing material.

v) ग्रंथलिपिवर परिचयात्मक टीप लिहा.

Write a note on ग्रंथ script.

vi) पाठचिकित्सेवर परिचयात्मक 400-500 शब्दांत टीप लिहा.

Write an introductory note on textual criticism within 400 to 500 words.

vii) हस्तलिखितांचे जतन यावर टीप लिहा.

Write a note on manuscript preservation.

Q3) खालीलपैकी <u>कोणतेही पाच</u> प्रश्न सोडवा. **[25]**

Attempt <u>any five</u> from the following.

i) संस्कृतभाषेतील वाक्यरचना यावर निबंध लिहा.

Write an essay on **वाक्य** structure in the **संस्कृत** language.

ii) तुमच्या विभागात पाण्याची समस्या आहे. तुमच्या विभागाच्या नगरसेवकांना याबाबत तक्रार करा.

There is a water problem in your ward. Complain about it to your corporator.

iii) लेखनकौशल्यासाठी कोणकोणत्या बाबींची आवश्यकता आहे?

Which things are required for writing skills?

iv) संस्कृतभाषेत पद्य लेखनासाठी कोणत्या ज्ञानाची आवश्यकता आहे?

What knowledge is required to compose a **पद्य** in the **संस्कृत** language.

v) खालील पद्य वाचून, ट्यावरील प्रश्नांची उत्तरे द्या. <u>प्रश्न 5 ते 7</u> यासाठी हे पद्य आहे.

Read one following **पद्य** and answer questions based on it.

<u>Questions 5 to 7</u> are based on this **पद्य**

किं भूषणं सुदृढमत्र यशो न रत्नं

किं कार्यमार्यचरितं सुकृतं न दोषः।

किं चक्षुरप्रतिहतं धिषणा न नेत्रं

जानाति कस्त्वदपरः सदसद्विवेकम्।।

vi) भूषणं किं वर्तते?

vii) अप्रतिहतं चक्षुः किम्?

viii) कार्यम् आर्यचरितं किम्?

Q4) खालीलपैकी <u>कोणत्याही एकाचे</u> उत्तर लिहा. **[10]**

Write <u>any one</u> of the following.

i) हस्तलिखितांची रचना यावर निबंध लिहा.

Write on essay on structure of manuscripts.

ii) खालील कथा कसा दिलेल्या शब्दांच्या आधारे पूर्ण करा.

Complete the following story with help of words in bracket.

अथातः प्रारभ्यते मित्रभेदो नाम – तन्त्रम् । अत्र – श्लोकः। – महान् स्नेहः सिंहगोवृषयोर्वने। पिशुनेना – जम्बुकेन विनाशितः ।। तद्यथानुश्रूयते – अस्ति – जनपदे महिलारोप्यं नाम – । तत्र – वर्धमानको नाम वणिक्पुत्रो बभूव। तस्य कदाचित् रात्रौ –– समुत्पन्ना। अर्थः पुरूषाणां – उपायैर्भवति।

(वर्धमानः, आदिमः, अतिलुब्धेन, प्रथमं, नगरं, दाक्षिणात्ये, भूरिविभवः, चिन्ता, शय्यारूढस्य, षड्भिः)

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5521

[Total No. of Pages : 4

[6464]-122

T.Y. B.A. (SODL)

HISTORY

SEC4-E : South Indian Art and Architecture and Heritage Management

(2019 Pattern)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicates full marks.***

Q1) Attempt any ten out of twelve from the following : **[10]**

a) The subjects of paintings of Ajanta are mainly related to which religion?

b) What is Mural?

c) Which ruler created Mahabalipuram Sculpture?

d) What is Monolithic Architecture?

e) Where is the Pattadkal located?

f) In which style the Papnath temple was built?

g) What is 'Heritage Site'?

h) Give two names of World Heritage sites from World.

i) Give name of two World Heritage site from Maharashtra.

j) What is heritage site 'conservation'?

k) When did the 'Archaeological survey of India' established?

l) What is the primary objective of UNESCO?

Q2) Attempt any Five out of Seven from the following : **[25]**

a) Why there is heritage management essential?

b) What are the objectives of Heritage Tourism?

c) Explain the importance of Lepakshi.

d) Explain the various methods of making sculptures.

e) Explain the importance of Pattadkal temples.

f) How do Vesar style temples differ from other styles?

g) Give various types of 'Heritage'.

Q3) Attempt any five out of seven from the following. **[25]**

a) Give chronology of Ajanta Paintings.

b) Give information about 'stone sculpture'.

c) State heritage value of Badami.

d) How were the paintings of Tanjaur created?

e) What are the objectives of Heritage Management?

f) What is 'UNESCO' World Heritage Site'?

g) Explain the role of UNESCO in heritage management.

Q4) Attempt any one of the following : **[10]**

a) Give information about heritage site Badami.

b) What is 'Heritage Tourism'? What are the threats to the Heritage site?

Total No. of Questions : 4]

PD-5521

[6464]-122
T.Y. B.A. (SODL)
HISTORY
SEC4-E : South Indian Art and Architecture and Heritage Management
(2019 Pattern)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.*
2) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील बारा प्रश्नांपैकी कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा. **[10]**

अ) अजिंठा येथील चित्रकलेचा विषय प्रामुख्याने कोणत्या धर्माशी संबंधीत आहे?

ब) भित्तीचित्र म्हणजे काय?

क) महाबलीपूरम शिल्पांची निर्मिती कोणत्या राज्यकार्त्याने केली?

ड) एकाश्म स्थापत्य म्हणजे काय?

इ) पट्टदकल हे ठिकाण कोठे आहे?

फ) पापनाथ मंदिर कोणत्या शैलीत बांधले आहे?

य) 'वारसा स्थळ' म्हणजे काय?

र) जगातील कोणत्याही दोन वारसा स्थळांची नावे सांगा.

ल) महाराष्ट्रातील कोणत्याही दोन वारसा स्थळांची नावे सांगा.

व) वारसा स्थळ संवर्धन म्हणजे काय?

श) भारतीय पुरातत्त्व सर्वेक्षण विभागाची स्थापना केव्हा झाली?

ष) UNESCO चा प्राथमिक हेतू काय आहे?

प्रश्न 2) खालील सातप्रश्नांपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[25]**

अ) वारसा व्यवस्थापनाची अवश्यकता का आहे?

ब) वारसा पर्यटनाची उद्दिष्ट्ये सांगा.

क) लेपाक्षीचे महत्त्व सांगा.

ड) शिल्प तयार करण्याच्या विविध पद्धती सांगा.

इ) पट्टदकलच्या मंदिरांचे महत्त्व सांगा.

फ) वेसर शैली इतर शैलीपासून कशी वेगळी आहे?

य) 'वारसा' चे विविध प्रकार सांगा.

प्रश्न 3) खालील सातप्रश्नांपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[25]**

अ) अजिंठा येथील चित्रकलेचा कालक्रम स्पष्ट करा.

ब) दगडी शिल्पांची माहिती द्या.

क) बदामीचे वारसा मूल्य सांगा.

ड) तंजावरची चित्रे कशी तयार झाली?

इ) वारसा व्यवस्थापनाचे उद्देश सांगा.

फ) 'युनेस्को जागतिक वारसा स्थळ' म्हणजे काय?

य) वारसा स्थळ संरक्षणातील युनेस्कोची भूमिका सांगा.

प्रश्न 4) कोणताही एक प्रश्न सोडवा. **[10]**

अ) बदामी या वारसा स्थळाची माहिती सांगा.

ब) वारसा पर्यटन म्हणजे काय? वारसा स्थळांना असणारे धोके स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5522

[Total No. of Pages : 4

[6464]-123
T.Y.B.A. (SODL)
ECONOMICS
SEC 4 - G : Business Management
(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 20 words. (Any Ten) **[10]**

a) Explain the concept of planning.

b) When did Startup India start?

c) When was the National Agricultural Market (e name) established?

d) When was Pradhan Mantri Mudra Yojana launched?

e) What is the minimum required age to avail Stand Up India scheme?

f) What is the maximum loan limit under Mudra Yojana?

g) Explain the scope of management.

h) Which sector is not covered under Make in India programme?

i) What is a workshop?

j) Explain the importance of management.

k) What is planning?

l) Explain the types of business ventures.

Q2) Write the answer of following questions. (Any Five) **[25]**

a) Explain in detail the stages of planning process.

b) Explain in detail the major provisions and features of the Stand Up India scheme.

c) Explain the factors affecting decision making process.

d) Write in detail the types of business planning.

e) Write information about Make In India Scheme.

f) Explain in detail the final project presentation sample.

g) State the benefits of startup scheme.

Q3) Write short Notes. (Any Five) **[25]**

a) Stages of Management Process

b) Management Requirements

c) Decision Making Process

d) Nature of Planning

e) State the features of workshop.

f) Agricultural Commodity Sales Management

g) Entrepreneurship Development Training Program Workshop

Q4) Explain in datail the answer of following questions. (Any One) **[10]**

a) Explain in detail the success stories of inspiring entrepreneurs.

b) Explain in detail the Dairy Management Development Scheme in India.

✤✤✤✤

Total No. of Questions : 4]

PD5522

[6464]-123
T.Y.B.A. (SODL)
ECONOMICS
SEC 4 - G : Business Management
(2019 Pattern) (Annual System)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची 20 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दहा) **[10]**

अ) नियोजन ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) स्टार्टअप इंडिया ची सुरूवात कधी झाली?

क) राष्ट्रीय कृषी बाजाराची (e नाम) स्थापना कधी झाली?

ड) प्रधानमंत्री मुद्रा योजना कधी सुरू करण्यात आली?

इ) स्टॅन्ड अप इंडिया योजनेचा लाभ घेण्यासाठी किमान वयाची अट किती आहे?

फ) मुद्रा योजने अंतर्गत कर्जाची कमाल मर्यादा किती आहे?

य) व्यवस्थापनाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

र) मेक इन इंडिया कार्यक्रमात कोणते क्षेत्र समाविष्ट नाही?

ल) कार्यशाळा म्हणजे काय?

व) व्यवस्थापनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

त) नियोजन म्हणजे काय?

थ) व्यावसायिक उपक्रमाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही पाच) **[25]**

अ) नियोजन प्रक्रियेतील अवस्था सविस्तर विशद करा.

ब) स्टॅन्ड अप इंडिया योजनेतील प्रमुख तरतुदी आणि वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

क) निर्णय प्रक्रियेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

ड) व्यावसायिक नियोजनाचे प्रकार सविस्तर लिहा.

इ) मेक इन इंडिया योजनेची माहिती लिहा.

फ) अंतिम प्रकल्प सादरीकरण नमुना सविस्तर स्पष्ट करा.

य) स्टार्ट अप इंडिया योजनेचे फायदे लिहा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणतेही पाच) **[25]**

अ) व्यवस्थापन प्रक्रियेचे टप्पे

ब) व्यवस्थापनाची आवश्यकता

क) निर्णय घेण्याची प्रक्रिया

ड) नियोजनाचे स्वरूप

इ) कार्यशाळेची वैशिष्ट्ये लिहा.

फ) कृषी माल विक्री व्यवस्थापन

य) उद्योजकता विकास प्रशिक्षण कार्यक्रम कार्यशाळा

प्र.4) खालील प्रश्नांची उत्तरे सविस्तरपणे स्पष्ट करा. (कोणताही एक) **[10]**

अ) प्रेरणादायी उद्योजकांची यशोगाथा सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) भारतातील दुग्धव्यवस्थापन विकास योजनेविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5523

[Total No. of Pages : 4

[6464]-125

T.Y.B.A. (SODL)

POLITICAL SCIENCE/PUBLIC ADMINISTRATION

SEC4-H/SEC4 - J : Samyukta Maharashtra Movement

(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any ten out of twelve from the following. **[10]**

a) Mention the different types of regionalism.

b) What is regionalism?

c) When was the state of Maharashtra formed?

d) Name two types of movement.

e) Write two reasons for the growth of territorial disput's in India.

f) Who wrote the "Tukaram darshan".

g) Write two challenges facing the creation of Samyukta Maharashtra.

h) Write two objective of Samyukta Maharashtra samiti.

i) When was the Maharashtra Development corporation established.

j) When was it built Reconstituted indicators and Backlog committee.

k) Write two functions of development board.

l) How many person in the movement of creation of United Maharashtra accepted Martyrdom.

Q2) Answer the following questions (Any 5). **[25]**

a) Write a short note on the initial hurdles of the Samyukta Maharashtra movement.

b) Explain the evolution.

c) Write a short note on regionalism and political party.

d) Explain the concept Bhumiputra.

e) Explain the Nagpur contract.

f) Review the statutory Development movement.

g) Write Information about Marathwada Development Movement.

Q3) Answer the following questions (Any 5). **[25]**

a) Write a short note on the connection between the concept of sons of soil and Shivsena.

b) Explain the genesis of the Samyukta Maharashtra movement.

c) What are the findings and recommendations of the Dandekar committee.

d) Write a short note on the 'Namantar Movement'.

e) Discuss major challenges in formation of union Maharashtra.

f) Dar committee.

g) Write the boundary question (Borderism).

Q4) Attempt any one question in 200 to 250 words. **[10]**

a) Discuss regionalism in the Indian national movement.

b) Examine the Marathwada Vikas Aandolan.

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 4]

PD5523

[6464]-125
T.Y.B.A. (SODL)
POLITICAL SCIENCE/PUBLIC ADMINISTRATION
SEC4-H/SEC4 - J : Samyukta Maharashtra Movement
(2019 Pattern) (Annual System)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी दहा प्रश्नांचे उत्तरे एका वाक्यात लिहा. **[10]**

अ) प्रादेशिकतावादाचे प्रकार सांगा.

ब) प्रादेशिकता वाद म्हणजे काय?

क) महाराष्ट्र राज्य केंव्हा स्थापन झाले?

ड) चळवळीचे दोन प्रकार सांगा.

इ) भारतात प्रादेशिकवाद वाढीची दोन कारणे सांगा.

फ) तुकाराम दर्शन हा ग्रंथ कोणी लिहला?

य) संयुक्त महाराष्ट्र निर्मिती समोरील आव्हाने सांगा.

र) संयुक्त महाराष्ट्र समितीचे दोन उद्दिष्टे लिहा.

ल) महाराष्ट्र विकास महामंडळाची स्थापना केंव्हा झाली?

व) रिकॉन्सस्टीट्यूटीड इंडीकेटर आणि बॅकलॉग कमिटी केंव्हा स्थापन झाली?

त) विकास मंडळाची दोन कार्ये लिहा.

थ) संयुक्त महाराष्ट्र निर्मितीच्या चळवळीतील किती व्यक्तींनी हुतात्म्य स्वीकारले?

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा. **[25]**

अ) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीतील प्रारंभिक अडथळे थोडक्यात स्पष्ट करा.

ब) उत्क्रांती म्हणजे काय? स्पष्ट करा.

क) प्रादेशिकतावाद आणि राजकीय पक्ष याविषयी माहिती लिहा.

ड) भूमीपुत्र ही संकल्पना स्पष्ट करा.

इ) नागपूर करार

फ) वैधानिक विकास चळवळीचा आढावा घ्या.

य) मराठवाडा विकास आंदोलन याविषयी माहिती लिहा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा. **[25]**

अ) भूमीपुत्र आणि शिवसेना या संकल्पना विषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

ब) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीच्या उदय विषयी माहिती लिहा.

क) दांडेकर समितीच्या शिफारशी लिहा.

ड) नामांतर चळवळीविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

इ) संयुक्त महाराष्ट्राच्या निर्मीतीतील प्रमुख आव्हानांची चर्चा करा.

फ) दार समिती

य) सिमा प्रश्न

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 200 ते 250 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) भारतीय राष्ट्रीय चळवळीत प्रादेशिकता वादावर चर्चा करा.

ब) मराठवाडा विकास आंदोलनाचे परीक्षण करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5524

[Total No. of Pages : 4

[6464]-126

T.Y.B.A. (SODL)

SOCIOLOGY

SEC4 - K : Academic Writing and Research Project and Understanding and Mitigating Violence

(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt <u>any ten</u> out of twelve from the following. **[10]**

a) What is formulation of problem?

b) What are the resourses of primary data?

c) What is the meaning of femenism?

d) What is violence?

e) What is child abuse?

f) Give the meaning of questionnaire.

g) Write information about VISHAKA Act.

h) What is 'Cyber bullying'?

i) When did Domestic violence Prevention Act came into existence?

j) Elaborate the concept of gender.

k) What is superstition?

l) What is regional violence?

P.T.O.

Q2) Attempt any five out of seven from the following. **[25]**

a) Explain the femenist perspective of violence.

b) Explain the nature of religious fundamentalism.

c) Explain the co-relation between violence and inequality.

d) State the benefits of social research.

e) Explain moral ethics of social research.

f) Discuss the problem in selection of social research.

g) State the characteristics of content analysis.

Q3) Attempt any five out of seven from the following. **[25]**

a) LGBTQ Explain the nature of violence against Homosexual groups.

b) Discuss the concept of mob lynching.

c) Explain sexual violence against women based on gender.

d) Discuss caste based violence.

e) State the advantages and disadvantages of survey.

f) Explain the importance of research report.

g) Elaborate the importance of qualitative research.

Q4) Attempt any one out of two from the following. **[10]**

a) State and discuss the types of data collection.

b) Write an essay on the violence against women during COVID 19 period.

❋❋❋

Total No. of Questions : 4]

PD5524

[6464]-126

T.Y.B.A. (SODL)

SOCIOLOGY

SEC4 - K : Academic Writing and Research Project and Understanding and Mitigating Violence

(2019 Pattern) (Annual System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील बारा प्रश्नांपैकी कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा. **[10]**

अ) समस्या सुत्रण म्हणजे काय?

ब) प्राथमिक तथ्याचे स्त्रोत कोणते?

क) स्त्रीवादाचा अर्थ सांगा.

ड) हिंसा म्हणजे काय?

इ) बालशोषण म्हणजे काय?

फ) प्रश्नावलीचा अर्थ सांगा.

य) विशाखा कायदा याविषयी माहिती लिहा.

र) सायबर बुलींग म्हणजे काय?

ल) कौटुंबिक हिंसाचार प्रतिबंध कायदा कधी अस्तित्वात आला?

व) लिंगभाव हि संकल्पना विषद करा.

त) अंधश्रद्धा म्हणजे काय?

थ) प्रादेशिक हिंसाचार म्हणजे काय?

प्र.2) खालील सात प्रश्नांपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा. **[25]**

अ) हिसेंचा स्त्रीवादी परिप्रेक्ष स्पष्ट करा.

ब) धार्मिक मुळ तत्ववादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

क) विषमता व हिसांचार यामधील सहसंबंध स्पष्ट करा.

ड) सामाजिक संशोधनाचे फायदे सांगा.

इ) सामाजिक संशोधनातील नैतिकता स्पष्ट करा.

फ) सामाजिक संशोधन निवडीतील समस्या सांगा.

य) आशय विश्लेषणाची वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र.3) खालील सात प्रश्नापैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा. **[25]**

अ) LGBTQ (समलैंगिक) समुहावर होणाऱ्या हिंसाचाराचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) झुंडबळी (मॉब लिचींग) या संकल्पनेवर चर्चा करा.

क) स्त्रियावरील लैंगिक अत्याचार लिंगभाव आधारीत स्पष्ट करा.

ड) जात आधारीत हिसांचाराची चर्चा करा.

इ) सर्वेक्षणाचे फायदे आणि तोटे सांगा.

फ) संशोधन अहवालाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

य) गुणात्मक संशोधनाचे महत्त्व विषद करा.

प्र.4) खालील दोन प्रश्नांपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. **[10]**

अ) माहिती संकलनाचे प्रकार सांगून त्यावर चर्चा करा.

ब) कोवीड 19 च्या काळात स्त्रियांवर झालेल्या हिसांचारावर निबंध लिहा.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD5525

[Total No. of Pages : 4

[6464]-127
T.Y.B.A. (SODL)
PSYCHOLOGY
SEC 4 - L : Personality Development
(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any ten from the following and answer in one sentence each. **[10]**

a) What is SAM?

b) What is openness to experience?

c) What is ethics?

d) Why is procrastination triggered?

e) Which gland is called master gland?

f) Who is the author of 7 habits of highly effective people?

g) Define neuroticism.

h) List any two benefits of self appraisal.

i) State any two signs of low self-esteem.

j) What is aggreableness?

k) List any two positive effects of high self esteem.

l) What is self development?

Q2) Attempt any five from the following. **[25]**

a) Explain three stages of 7 habits.

b) Discuss any three biological determinents of personality.

c) Explain self assessment.

d) Discuss five pillars of personality development.

e) Write a short note on mind-mapping.

f) Explain the relationship of traits with psychopathology.

g) Explain the concept of conscientiousness in Big 5 model of personality.

Q3) Attempt any five from the following. **[25]**

a) What is business ethics? List the principles of business ethics.

b) Write a short note on self esteem.

c) Describe any three environmental determinents of personality.

d) List characteristics of on ideal personality.

e) Write a short note on 360° assessment.

f) Explain Eysenck's model of personality.

g) Explain the role of pituitary gland for developing personality.

Q4) Attempt any one from the following and answer the questions. **[10]**

a) Define Communication. Explain the classification of communication.

b) Explain 7 habits of highly effective individuals with appropriate examples.

✤✤✤✤

Total No. of Questions : 4]

PD5525

[6464]-127
T.Y.B.A. (SODL)
PSYCHOLOGY
SEC 4 - L : Personality Development
(2019 Pattern) (Annual System)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* पुढीलपैकी 10 प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा. **[10]**

अ) SAM म्हणजे काय?

ब) अनुभवातील मोकळेपणा म्हणजे काय?

क) नैतिकता म्हणजे काय?

ड) विलंब कोणत्या कारणामुळे होतो?

इ) कोणत्या ग्रंथीला प्रमुख ग्रंथी म्हणतात?

फ) सेव्हन हॅबिट्स ऑफ हायली इफेक्टिव्ह पिपल या पुस्तकाचे लेखक कोण आहेत?

य) चेतापदशिता संकल्पनेची व्याख्या लिहा.

र) स्व-मुल्यांकनाचे कोणते ही दोन फायदे लिहा.

ल) निम्न स्व-आदरभावाची कोणती ही दोन लक्षणे लिहा.

व) सहमतीदर्शकता म्हणजे काय?

त) उच्च स्व-आदरभावाचे कोणतेही दोन सकारात्मक परिणाम लिहा.

थ) स्व-विकसन म्हणजे काय?

प्र.2) पुढीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[25]**

अ) सात सवयींच्या तीन अवस्था स्पष्ट करा.

ब) व्यक्तिमत्त्वाचे कोणतेही तीन जैविक घटक स्पष्ट करा.

क) आत्मपरिक्षण ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) व्यक्तिमत्व विकासाच्या पाच स्तंभांची चर्चा करा.

इ) माइंड मॅपिंगवर एक टीप लिहा.

फ) मानसरोगनिदानशास्त्र व गुणविशेष यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.

य) पंच घटक प्रारूपा मधील विवेक बुद्धि ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3) पुढीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[25]**

अ) व्यवसायातील नीतिमूल्य म्हणजे काय? त्याचे तत्त्वे स्पष्ट करा.

ब) स्व-आदरभाव संकल्पनेवर टीप लिहा.

क) व्यक्तिमत्त्वाचे कोणतेही तीन पर्यावर्णीय घटक स्पष्ट करा.

ड) आदर्श व्यैक्तिमत्त्वाचे वैशिष्ट्ये नमुद करा.

इ) 360° मुल्यांकनावर टीप लिहा.

फ) आयझेंक यांचे व्यक्तिमत्त्वाचे प्रारूप स्पष्ट करा.

य) पियूषिका ग्रंथीचे व्यक्तिमत्त्व विकासातील योगदान स्पष्ट करा.

प्र.4) पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **[10]**

अ) संप्रेषणाची व्याख्या द्या. संप्रेषणाचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

ब) प्रभावशाली व्यक्तिंच्या सात सवयी उदाहरणासह स्पष्ट करा.

✤✤✤✤

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5526

[Total No. of Pages : 4

[6464]-128
T.Y. B.A. (SODL)
PSYCHOLOGY
CC 2-L/SEC 3-L : Industrial and Organizational Psychology & Applied Psychology
(2019 Pattern)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer the following questions in one sentence (Any Ten) :** **[10]**

a) Which psychologist studied about time and motion study?

b) What is Hawthorne effect?

c) Write the names of projective techniques.

d) What is job profile?

e) What is Promotion?

f) Explain the concept of Seniority.

g) What is clinical psychology?

h) Write the full form of DSM.

i) Write the definition of educational psychology.

j) State the problems of physically challenged students.

k) What is cybercrime?

l) Write the types of violence.

Q2) **Answer any 5 of the following in about 50-100 Words :** **[25]**

a) Explain the techniques in personnal selection.

b) Describe the weighted checklist.

c) Explain the concept of work motivation.

d) Explain the definition and nature of applied psychology.

e) Discuss the problems in adolescents

f) Describe the problems in family.

g) Explain the role of psychologist in tackling of social issues.

Q3) Write short notes on any 5 of the following : **[25]**

a) Interview

b) Error in rating scale

c) Self-discipline model

d) Theory of self-efficacy

e) Client centred therapy

f) Marital Problems

g) Psychology of Corruption

Q4) Answer one of the following questions in 200 to 250 words : **[10]**

a) Explain in details the functions of I/O Psychology.

b) Describe the effective teaching methods.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

PD-5526

[6464]-128
T.Y. B.A. (SODL)
PSYCHOLOGY
CC 2-L/SEC 3-L : Industrial and Organizational Psychology & Applied Psychology
(2019 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा. **[10]**

अ) काल व गती अध्ययनाबाबत कोणत्या मानसशास्त्रज्ञाने अभ्यास केला.

ब) ह्रॉथॉर्न परिणाम म्हणजे काय?

क) प्रक्षेपण तंत्रांची नावे लिहा.

ड) कार्य पार्श्वचित्र म्हणजे काय?

इ) पदोन्नती म्हणजे काय?

फ) सेवाजेष्ठता ही संकल्पना स्पष्ट करा.

य) चिकित्सा मानसशास्त्र म्हणजे काय?

र) डी.एस.एम (DSM) चे पूर्ण रूप लिहा.

ल) शैक्षणिक मानसशास्त्राची व्यख्या लिहा.

व) शारीरिकदृष्ट्या आव्हानांत्मक विद्यार्थ्यांच्या समस्या सांगा.

श) सायबर बुन्हेगारी म्हणजे काय?

ष) हिंसाचाराचे प्रकार लिहा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे 50 ते 100 शब्दांमध्ये लिहा. **[25]**

अ) कर्मचारी भरती तंत्रे स्पष्ट करा.

ब) भारीत चिन्हांकन सूचीचे वर्णन करा.

क) कार्य प्रेरणेची संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) उपयोजित मानसशास्त्राची व्याख्या व स्वरूप स्पष्ट करा.

इ) पौगंडावस्थेतील समस्यांविषयी चर्चा करा.

फ) कुटुंबातील समस्यांचे वर्णन करा.

य) सामाजिक प्रश्न हाताळण्यातील मानसशास्त्रज्ञाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही पाच टिपा लिहा. **[25]**

अ) मुलाखत तंत्र.

ब) पदनिश्चयनातील प्रमाद.

क) स्वयंशिस्त प्रारूप.

ड) स्व-सामर्थ्य सिद्धांत.

इ) व्यक्ती-केंद्रित उपचार पद्धती.

फ) वैवाहिक समस्या.

य) भ्रष्टाचाराचे मानसशास्त्र.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 200 ते 250 शब्दांमध्ये उत्तरे लिहा. **[10]**

अ) औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्राचे कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) प्रभावी अध्यापन पद्धतींचे वर्णन करा.

♦ ♦ ♦